

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Mikä saa jatkamaan?

Keskeyttämisaikeista luopuneiden toisen asteen opiskelijoiden mietteitä

Raija Juopperi

Sosiaalialan koulutusohjelma opinnäytetyö

Lapsi- ja nuorisotyö

Sosionomi (AMK)

KEMI 2011

Tekijä: Raija Juopperi
Opinnäytetyön nimi: Mikä saa jatkamaan? Keskeyttämisaikeista luopuneiden toisen asteen opiskelijoiden mietteitä
Sivuja (+liitteitä): 54 (+4)
Opinnäytetyön kuvaus: Opinnäytetyössä selvitetään, mikä saa toisen asteen opiskelijan jatkamaan opintojaan, vaikka jossain vaiheessa olisi pohtinut opintojen keskeyttämistä. Työssä selvitetään myös alalle hakeutumisen kriteerejä ja keskeyttämisajutuksiin johtaneita syitä. Teoreettinen ja käsitteellinen esittely: Opinnäytetyö on hankkeistettu Tornion Ammattiopisto Lappiaan. Teoreettisia viitekehyksiä työssä edustavat Opetusministeriön ja Tilastokeskuksen tekemät tutkimukset ja tilastot toisen asteen opintojen keskeyttämisiin liittyen. Keskeistä työssä on selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat toisen asteen opiskelijan opintoihin sitoutumiseen ja miten myös oppilaitos voi edistää nuoren opintoihin kiinnittymistä samojen teemojen sisällä. Merkittävimpiä työssä hyödynnettyjä tutkimuksia edustaa Koskelan (2003) väitöskirja ”Opiskelijoiden haasteellisuudesta ammattiopintoihin sitoutumisen substanssiteoriaan”, jossa hän on kietonut aineistonsa juuri opintoihin sitoutumisen ympärille. Metodologinen esittely: Opinnäytetyön kysely noudattelee kvalitatiivisen tutkimuksen periaatteita ja aineisto siihen on hankittu kyselylomakkeella. Kysely jaettiin kaikille toista lukuvuotta Torniossa opiskeleville opiskelijoille, joita kyselyhetkellä oli 361kpl. Palautuneita kyselyitä oli 160 kpl, jolloin vastausaktiivisuudeksi saatiin 43 prosenttia. Keskeiset tutkimustulokset: Kyselyn mukaan 27 prosenttia kaikista vastanneista ilmoitti harkineensa opintojen keskeyttämistä jossain opintojen vaiheessa. Opiskelijat hakeutuivat opintoihin alan kiinnostavuuden perusteella, mutta opinnot olivat silti vaarassa keskeytyä, koska opiskelu ei kiinnostanut. Myös ongelmat opettajan kanssa, keskittymisvaikeudet ja väärät ennakkokäsitykset saivat opiskelijan pohtimaan keskeyttämistä. Tärkeimpiä opiskelijoiden jatkamispäätökseen vaikuttaneita syitä olivat järki ja pakko. Päätösten taustalla vaikuttivat vanhemmat/huoltajat, sekä opiskelun kiinnostavuus. Johtopäätökset: Oppilaitoksella on mahdollisuuksia edistää opintoihin sitoutumista. Oikean tiedon ja psykososiaalisen tuen avulla nuori saa mahdollisuuksia itsenäiseen ja järkevään päätöksentekoon. Opettajan ja opiskelijan väliseen keskusteluyhteyteen panostaminen kannattaa, koska siten opettaja voi tukea opiskelijan psyykkistä kasvua, sosiaalista hyvinvointia, ja siten edesauttaa nuoren opintoihin ja yhteisöön integroitumista.
Asiasanat: Toisen asteen opiskelija, Sitoutuminen, Keskeytysajatus, Opintojen jatkuminen

Author: Raija Juopperi
Title: What makes you stay at school? Thoughts of students that have considered to drop out of vocational studies
Pages (+ appendixes): 54 (+4)
<p>Thesis description: The purpose of this thesis is to study what are the reasons that make the students to carry on with their studies even if they have seriously considered dropping out of the vocational college. The criterions for choosing the specific study line and the reasons for thoughts to drop out were also studied.</p> <p>Theoretical summary: This thesis is a project for Vocational College Lappia. The theory for this study comes partly from statistics and studies that Statistic Finland and Finnish National Board of education have made and gathered of dropping out. The main purpose of this thesis was to find out which factors influence the most to engage the student to the studies and how the school can take more effect within these themes. The most significant theoretical study used in this thesis is the dissertation of Koskela (2003).”Opiskelijoiden haasteellisuudesta ammattiopintoihin sitoutumisen substanssiteoriaan”, in which he has put his material just in the area of students’ engagement to studies.</p> <p>Methodological summary: The inquiry was made by paper forms and follows the principals of qualitative research. The questionnaire was handed out to all second year students (361). 160 students returned the form and the answering percentage was 43%.</p> <p>Main results: According to the study 27 percent of all answers showed that students had considered to drop out at some stage of their studies. The students had chosen their study line because of interest but they were still in danger to drop out because of lack of interest in studying. Problems with teachers, difficulties in focusing and wrong expectations made the students think about dropping out. The most important factors which made the students continue their studies were common sense and necessity. In the background of these decisions were the parents/guardians and the interest to studies.</p> <p>Conclusions: The vocational college has ways and means to help the student to engage to the studies. With the information and psychosocial support the youngster gets an to make an and sensible choice. It is worth investing in the mutual conversation between the teacher and student because it is the way for the teacher to support the mental growth, social welfare and to help the student to integrate into the studies and into the society.</p>
Key words: Secondary school student, Commitment, The idea of suspension, Continuing studies

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ, ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINTOJEN KESKEYTYMINEN.....	7
2.1	Keskeyttäminen vähentynyt	7
2.2	Keskeyttämisen syyt	8
2.3	Opiskelijan kiinnipysyminen ammattiopinnoissa.....	10
3	TOISEN ASTEEN OPINTOIHIIN SITOUTUMINEN.....	12
3.1	Ammattiopisto Lappiassa uusien opiskelijoiden integroiminen	13
3.2	Minän rakentuminen	14
3.3	Sosialisaatio ja sosiaalinen tuki.....	17
3.4	Kiinnostava opintoala	19
3.5	Järjestelmä.....	21
3.6	Sitoutumisen elementit tiivistettynä	22
4	KYSELY LAPPIAN OPISKELIJOILLE	25
4.1	Opinnäytetyön lähtökohtia.....	25
4.2	Kyselyn ja kohderyhmän kohtaaminen.....	27
5	KYSELYN TOTEUTUS JA ANALYYSI.....	29
5.1	Alalle hakeutumisen kriteerit	30
5.2	Keskeyttämistä pohtineet aloittain.....	31
5.3	Syitä keskeyttämisajutuksiin	32
5.4	Mikä sai jatkamaan?	34
5.5	Keskeyttämistä harkitsevan profiili kiteytettynä.....	36
6	JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA EHDOTUKSIA	38
6.1	Pakko-opiskelua ja järkeviä päätöksiä.....	39
6.2	Keskusteluyhteyteen panostaminen.....	41
6.3	Oikeita ennakkokäsityksiä	46
7	POHDINTA	49
	LÄHTEET	52

LIITTEET

Liite 1. Tiedoksi ryhmänohjaajille

Liite 2. Saate kyselyyn ryhmänohjaajille

Liite 3. Kysely

1 JOHDANTO

Toisen asteen opintojen keskeyttäminen on viimevuosina vähentynyt merkittävästi, mutta edelleen se pitää tilastollisesti selkeää kärkeä verrattuna muihin koulutussektoreihin. Hyvää työtä pudokkuuden hillitsemiseksi tehdään koko ajan, silti liian monelta opinnot keskeytyvä. Työn tutkimuksellinen tehtävä ja pääongelma on selvittää, mikä tai mitkä tekijät saavat keskeyttämistä harkitsevan nuoren ajatuksistaan huolimatta jatkaamaan opintojaan. Opinnäytetyö on hankkeistettu Tornion Ammattiopisto Lappialle, josta myös kyselyn aineisto on kerätty.

Toisen asteen keskeyttämistä on tutkittu ja seurattu muutamia vuosia esimerkiksi läpäisyprosentin avulla. Keskeyttämisiin johtavat syyt ovat tiedossa ja nämä seikat luovat teoreettista pohjaa tälle opinnäytetyölle. Tässä opinnäytetyössä nostetaan esille sellaisia tekijöitä, jotka ovat merkittäviä toisen asteen opiskelijan opintoihin sitoutumisen kannalta. Näissä teoriaosuuksissa on vahvana esillä psykososiaalisen tuen merkitys. Valitut teemat ovat myös sellaisia, joihin oppilaitos voi vaikuttaa. Keskeyttämisriskiä lisäävät tekijät eivät aina ole oppilaitoksesta riippuvaisia, mutta silti kompensoivien toimien avulla oppilaitos voi vaikuttaa keskeyttämisriskiin. Sekä kyselyn, että teorian avulla pyritään löytämään juuri nämä kohteet.

Systeemi voi ajaa nuoret opiskelemaan, mutta mitä tarkoittaa aito opintoihin sitoutuminen ja mitä siihen tarvitaan. Kiinnostava ala, yhteisöllisyys, ja kuuluminen sekä hyvä minäkuva tukevat nuoren kiinnittymistä opintoihin. Vastaavasti huono ilmapiiri synnyttää motivaatio-ongelmia ja sitoutumattomuutta. Opiskelijan motivaation saavuttamisessa ja opintoihin kiinnittymisessä on opettajalla suuri merkitys. Positiivisesti ja kannustavasti opiskelijaan suhtautuva opettaja saa opiskelijan sitoutumaan opintoihinsa aidosti ja saavuttamaan kykyjensä mukaisen opintomenestyksen.

Kyselyn kohderyhmän ”Keskeyttämisajatuksista luopuneitten” löytäminen on haastavaa. Kysely kohdennetaan kaikille Tornion Lappian toisen lukuvuoden opiskelijoille. Keskeyttämistä harkinneista ei ole olemassa minkäänlaista oletusarvoa ja siksi aineiston riittävyys jää nähtäväksi. Aina haasteista huolimatta keskeyttäminen ei kuitenkaan reali-

soidu ja silloin on tapahtunut jotakin, mutta mitä? Mistä löytyy voimavarat jatkaa ja kuka tai mikä niitä tarjoaa. Opinnäytetyöni tehtävä on lisätä aiheesta tietoa ja ymmärrystä, sekä pohtia valitusta näkökulmasta myös mahdollisia uusia keinoja pudokkuuden edelleen hillitsemiseksi.

2 OPINTOJEN KESKEYTYMINEN

Toisen asteen opintojen keskeyttämisestä on olemassa erityyppisiä tilastoja. Opetusministeriö on tutkinut aihetta läpäisyprosentin periaatteella, kun vastaavasti Tilastokeskus keskeyttämisprosentin valossa. Tutkimukset eivät kuitenkaan huomioi esimerkiksi myöhemmin tai muualla opintojaan jatkaneita opiskelijoita. Alaa vaihtaneita opiskelijoita tilastot eivät myöskään ota huomioon. Tästä syystä opintojen keskeytyminen ei tarkoita suoraan syrjäytymisriskin lisääntymistä. Keskeytyksen syynä voi siis olla myös nuoren tulevaisuuden kannalta harkittu valinta. Opintojen keskeytymisen syistä löytyy samoin eroavaisuuksia, kun esimerkiksi vertaa Ihatsu ja Koskelan näkemyksiä opetusministeriön julkaisuun.

2.1 Keskeyttäminen vähentynyt

Opetusministeriön tekemän selvityksen mukaan, vuonna 2000 ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa opintonsa aloittaneiden uusien opiskelijoiden läpäisyaste v. 2004 oli 66 prosenttia. Samaisen tarkasteluajankohdan vastaava aste lukiokoulutuksessa aloittaneiden suhteen oli 86 prosenttia. Molemmissa tutkimushetken odotusarvo oli muutama prosenttiyksikön suurempi. Ammatillisten koulutusten keskeyttäminen on joka tapauksessa 2000-luvulla vähentynyt merkittävästi niin, että lukuvuoden 2003–2004 ennakoi yli 70 prosentin läpäisyastetta. (OPM 2007a.)

Tilastokeskus on tutkinut samaista asiaa keskeyttämisprosentin valossa. Tilastokeskuksen tekemien tilastojen mukaan, lukuvuoden 2005/2006 aikana on tapahtunut edelleen parantumista. Nuorille suunnatussa ammatillisissa koulutuksissa keskeyttämisprosentti oli 10,5 ja vastaava prosentti lukiokoulutuksessa luku oli 4. Kun koulutussektoria vaihtaneet, esimerkiksi lukiokoulutuksesta ammatilliseen koulutukseen siirtyneet, otetaan huomioon, keskeyttämisprosentit pienenevät vielä lisää. Edellislukuvuoteen verrattuna keskeyttäminen väheni molemmissa edellä mainituissa koulutuksissa, mutta ammatillisessa koulutuksessa selkeästi enemmän. Lukuvuodesta 2000/2001, jolloin ammatillisen koulutuksen omassa koulutussektorissaan keskeytti n. 13 prosenttia opiskelijoista, on

keskeyttäminen vähentynyt selkeästi. Myös tässä tapauksessa tulee huomioida, että tilastot eivät huomio esim. toisella koulutussektorilla jatkavia opiskelijoita. (Tilastokeskus 2008.)

Edelleen Tilastokeskuksen (2010) julkaisusta käy ilmi, että lukuvuonna 2007/2008 keskeyttäminen on lisääntynyt kaikissa muissa, paitsi ammatillisessa koulutuksessa, jossa keskeyttäminen oli laskenut ollen tutkimushetkellä kymmenen prosenttia.

2.2 Keskeyttämisen syyt

Oulun läänihallituksen sivistysosaston julkaisemassa selvityksessä opintojen keskeyttäminen jaettiin positiivisiin ja negatiivisiin syihin. Negatiivisia oppilaitoksista eroamisen syitä olivat mm. työttömäksi jääminen, opintoalan väärä valinta, terveydelliset syyt, taloudelliset vaikeudet, sopeutumisvaikeudet ja opiskeluhaluttomuus. Positiivisiin eroamisen syihin kuuluu mm. siirtyminen toiseen oppilaitokseen samalle opintoalalle, siirtyminen toiseen oppilaitokseen toiselle opintoalalle, varusmies- tai siviilipalvelus, äitiys- tai vanhempainloma, ja töihin meno. (Oulun lääninhallitus 2002.) Opintojen keskeyttämisiin johtaneet syyt ovat karkeita jaotteluita ja millaisia syitä niiden alta lopulta löytyy, on vaikea arvioida. Keskeyttämissyiden jaoittelu edustavat valtakunnallista tapaa kerätä tietoa oppilaitoksittain keskeyttämistä ja niiden syistä.

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa on kyetty vähentämään keskeyttämisiä, mutta edelleenkin ilmiö on puhuttava. Opintojen keskeyttämisen syitä voivat olla: väärä opiskelualan valinta, puutteellinen opinto-ohjaus, psyykkiset tai muut terveydelliset syyt, henkilökohtaista elämää kohdanneet muutokset tai kriisit. Lisäksi työelämään siirtyminen, toiseen oppilaitokseen tai koulutuslalle siirtyminen, sopivien koulutusmahdollisuuksien puuttuminen, motivaatio-ongelmat, heikko opintomenestys sekä oppimisvaikeudet jatkavat listaa. (OPM 2007a.)

Ihatsu ja Koskela (2001, 16) määrittelevät Ihatsun aikaisemman julkaisu pohjalta ammatillisten oppilaitosten pudokkuutta viidestä eri näkökulmasta:

- Putoaminen koulutusalan valinnan ongelmana: samaistumattomuus ja motivoitumattomuus koulutuksen tavoitteisiin
- Heikko menestys tai impulsiivinen käyttäytyminen
- Putoaminen koulutusjärjestelmän ongelma
- Putoaminen henkilösuhteiden, vuorovaikutuksen ongelma
- Putoaminen oppilaiden fyysisen ja psyykkisen tilanteen ongelmana.

Nuoren ammattiopintojen linjavalinnat ovat usein ulkoapäin ohjautuvia, jolloin kavereiden valinnat vaikuttavat omaan valintaan. Nuoren käsitys omista kyvyistä saattaa olla merkittävämpi valintaperuste, kuin mitä todellinen toive. Pienillä hakupisteillä voi käytännössä joutua opiskelemaan sitä alaa minne pisteet riittävät, jolloin ainoaan koulutusmahdollisuuteen sopeutuminen ja sitoutuminen ei aina ole riittävää. Heikko koulumenestys voi kertoa puutteellisista kyvyistä, kuten älyllisestä tasosta, oppimisvaikeuksista, mielenterveyden ongelmista, käytännön toimintakyvyn ja sosiaalisten taitojen puutteesta. Heikon menestyksen taustalla saattaa olla myös heikko minäkäsitys, jolloin opiskelija luovuttaa epäonnistumisen pelossa liian helposti. (Ihatsu ja Koskela 2001, 16–19.)

Tutkimusten mukaan koulutusjärjestelmä ei vielä kykene vastaamaan yksilöllisiin tarpeisiin opetusohjelmien myötä. Kysyttäessä opiskelijoiden kokemuksia henkilökohtaisista opetussuunnitelmista, lähes 80 prosenttia vastaajista koki, etteivät ne olleet vaikuttaneet heidän opiskeluihinsa. Myös virheelliset mielikuvat ammattiopinnoista voivat synnyttää opiskelijoissa kouluvastaisuutta. Yleisesti onkin vallalla käsitys, että ammattioppilaitosten opetus perustuu enemmän käytännönläheiseen työskentelyyn, kun teoriaopintoihin. Vuorovaikutuksen ongelmat ovat myös yksi syy opintojen keskeyttämiseen. Opiskelijoilla on ongelmia asuntoloissa ja opettajien kanssa. Vuorovaikutuksen ongelmat näkyvät kiusaamisena, joka on yleisimmillään henkistä, sekä yhteenkuuluvuuden tunteen puuttumista. Henkilökohtaiset terveydelliset syyt johtavat helposti poisaloihin ja sitä kautta lisäävät keskeyttämisriskiä. (Ihatsu ja Koskela 2001, 16–19.)

Opetusministeriö (2005, 61) on Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistiossa listannut keskeyttämisen syitä seuraavasti:

- epäonnistunut koulutusvalinta (erityisesti suoraan perusopetuksesta tulleilla; opintojaan keskeyttävät myös sellaiset opiskelijat, jotka ovat päässeet ensimmäiselle sijalle asettamaansa koulutukseen)
- oppimis- ja opiskeluvaikeudet ja/tai opiskeluun liittyvät motivaatio-ongelmat
- henkilökohtaiset syyt (vaikea elämäntilanne, terveydelliset syyt)
- taloudelliset syyt (opintotuen vähäisyys, toimeentulon niukkuus) sekä
- siirtyminen työelämään (joka on usein myös seurausta edellisestä).

2.3 Opiskelijan kiinnipysyminen ammattiopinnoissa

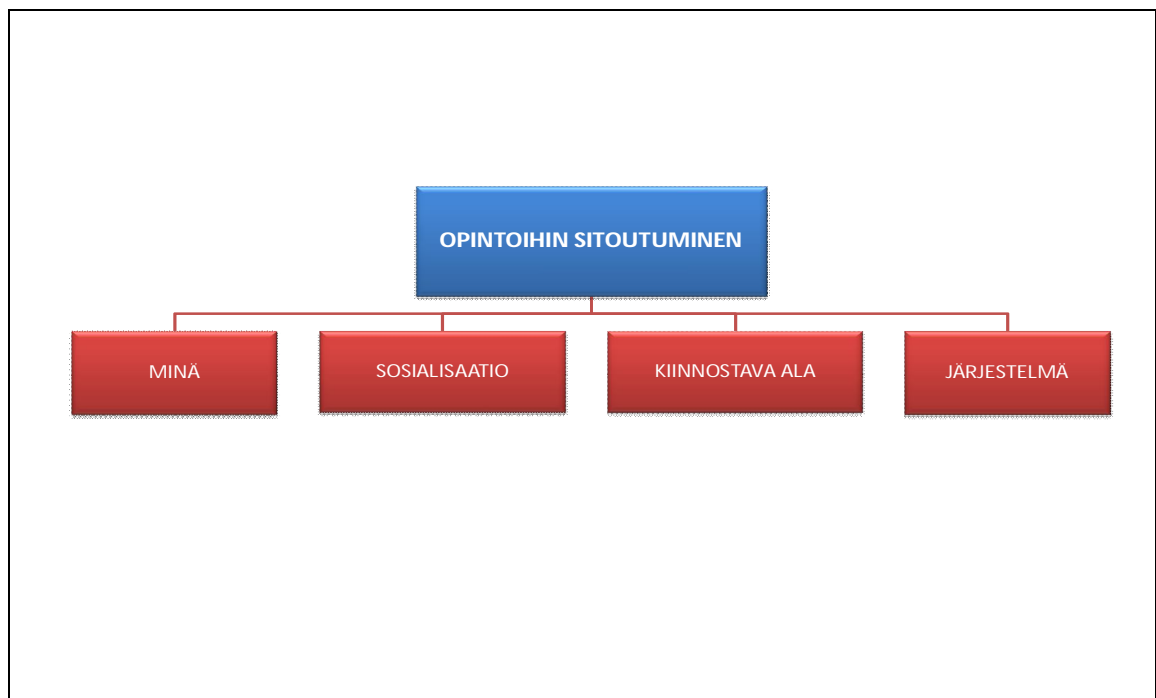
Sekä opetusministeriön, että Ihatsun ja Koskelan näkemykset opintojen keskeytymisen syistä ovat melko samansuuntaiset. Tilastot eivät kuitenkaan avaa ongelmaa kovinkaan syvältä. Epäonnistunut koulutusvalinta ei kerro mitä asian taustalla todellisuudessa on. Onko syy ehkä ennakkokäsitysten ja todellisuuden törmäyskurssista, vai alakohtaisista tulevaisuudennäkymistä? Jos taas kaverit ohjaavat nuoren valintoja koulutusalan suhteen, voi myös ensimmäiselle sijalle asetettu valinta johtaa keskeytykseen, jos nuoren tärkeä ystävä ei ole päässyt samalle linjalle. Saman periaatteen jatkona voi ajatella, että epäonnistunut koulutusvalinta saattaa kääntyä opintoihin kiinnittymisen, mikäli opintojen myötä löytää hyviä ja kannattelevia ystävyysuhteita. Koskela (2003) kirjoittaakin tutkimukseensa nojaten, että alkuun sitoutumaton opiskelija saattaa kiinnostua ja sitoutua opiskeluun, mikäli opintoihin keskittyy, tuttu ryhmä kannustaa eteenpäin ja opettaja neuvoo, ymmärtää ja antaa positiivista palautetta.

Mainitut henkilökohtaiset syyt voivat olla erittäin monitahoisia, mutta niitä ei myöskään ole tutkimuksissa yksilöity tai avattu tarkemmin. Samaistumattomuus ja motivoitumattomuus on liitetty koulutusalan valinnan ongelmiin ja siten ne on käsitetty lähinnä innottomuudeksi koulutuksen tavoitteiden saavuttamisen suhteen. Toisaalta kyse voi mielestäni olla myös opiskelutovereihin tai opettajakuntaan liittyvää kuulumattomuuden tunnetta, joka näyttäytyy motivaatio-ongelmana. Tässä yhteydessä voitaisiinkin puhua juuri henkilösuhteiden ja vuorovaikutuksen ongelmista.

Opinnoissa kiinni pysymisen kannalta, avaintekijä on opintoihin sitoutumisessa. Sitoutunut opiskelija on kiinnostunut opinnoistaan, jolloin hän yrittää ja ahkeroi opintojensa eteen. Vaikka sitoutuminen on opiskelijan henkilökohtainen päätös, on se silti monen tekijän synteesi. Opettajat voivat vaikuttaa opiskelijan sitoutumispäätökseen merkittävästi. Tärkeää opiskelijan sitoutumisen kannalta on yksittäisen opettajan toiminnan sijaan hänen ominaisuutensa. Pelkästään yksi opettajan lausuma voi joko edistää tai ehkäistä opiskelijan sitoutumista. Sitoutumista edistävä opettaja ymmärtää ja kannustaa opiskelijaa, jolloin opiskelija osallistuu opetukseen. (Ihatsu ja Koskela 2001, 21.)

3 TOISEN ASTEEN OPINTOIHIN SITOUTUMINEN

Tässä luvussa keskityn tutkimuksiin ja teemoihin, jotka sopivat myöhemmin esittämäni kyselyn kohderyhmälle, 16–18-vuotiaisiin nuoriin. Ikäryhmä edustaa tavallisinta ammatillisen oppilaitoksen ensimmäisen tai toisen lukuvuoden opiskelijaa. Nuori käy läpi kokonaisen kirjon erilaisia kehitystehtäviä ja kriisejä, hakee omaa paikkaansa elämässä ja muodostaa käsitystä itsestään. Tämä opinnäytetyö ei kuitenkaan ole kattava läpileikkaus kaikesta nuoruuteen liittyvästä. Tutkimusnäkökulmaani palvelten nostan esille sellaisia nuoruuteen liitettäviä kipupisteitä ja tekijöitä, joilla on merkitystä nuoren opintoihin sitoutumisen dilemmassa. Käsiteltävissä teemoissa korostuu psykososiaalinen näkökulma. Lisäksi teemat edustavat sellaisia nuoren opintoihin sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä, joihin myös oppilaitos vaikuttaa. On hyvä muistaa, että sitoutumista horjuttavat tekijät eivät lähtökohtaisesti ole aina oppilaitoksen ominaisuuksista johtuvia. Tästä huolimatta oppilaitos voi vaikuttaa opiskelijan opiskelumotivaatioon ja edistää opintoihin sitoutumista, mutta myös ehkäistä sitä.

Kuvio 1. Opintoihin sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä

Edellisen sivun (Kuvio 1.) mukaisesti, tarkastelen opiskelijan opintoihin sitoutumisen kombinaatiota neljästä eri näkökulmasta, joita ovat minän rakentuminen, socialisaatio, kiinnostava ammattiala ja järjestelmä. Palaan tarkemmin teemoihin alaluvuissa 3.2–3.6. Kaikista mainituista teemoista löytyy sellaisia tekijöitä, jotka ovat merkittäviä nuoren opintoihin kiinnittymisen kannalta.

3.1 Ammattiopisto Lappiassa uusien opiskelijoiden integroiminen

Ammattiopisto Lappialla ei ole olemassa valtakunnallista ohjeistusta opiskelijoiden integroimiseksi opintoihin tai opiskeluyhteisöön, vaan vastuu asiasta on jokaisella oppilaitoksella ja sen toimijalla itsellään. Lappiassa uusille opiskelijoille järjestetään opintojen alussa kahden viikon mittainen ryhmäylytämiseen tähtäävä jakso, jonka tarkoitus on saada opiskelijat tutustumaan toisiinsa, opiskeluympäristöön, opettajiin ja muuhun henkilökuntaan. Ohjelmaan on voinut kuulua esim. melomista tai vaikkapa karting-ajelua, jonka puitteissa on helppo tutustua uusiin opiskelijatovereihin ja opettajiin. Vastuu tästä kaksiviikkoisesta on osastoilla, jotka kukin tahollaan järjestävät opiskelijoille erilaista ohjelmaa.

Lappian opiskelijahuollosta kuraattori, opinto-ohjaaja ja terveydenhoitaja käyvät tapauksissa uusia opiskelijoita tämä em. kaksiviikkoisen aikana. Opiskelijat saavat pienen Opiskelijaoppaan, jossa on yleisten opiskeluun liittyvien asioiden. Oppaasta löytyy lukuvuoden työaikojen ja yleisten ohjeiden lisäksi muistutus myös niistä tahoista, joiden puoleen voi kääntyä ongelmatilanteissa. Tällaisia henkilöitä ovat ryhmänohjaajat, opettajat, koulutusjohtaja, terveydenhoitaja, kuraattori, opinto-ohjaaja ja oppilaitospastori. Oppaassa on lisäksi kerrottu oppilaitoksen kriisivalmiudesta. Tämän tavoitteena on estää sekä psyykkisten, että fyysisten ongelmien syntyä, jotta kouluyhteisön ja sen jäsenten toimintakyky säilyisi. (Opiskelijan opas 2010–2011)

Kuraattori on yksittäisenä ja itsenäisenä toimijana erikoistunut antamaan psykososiaalista tukea ja apua opiskelijoille. Kuraattorin kanssa keskustellaan elämänhallintaan ja opiskeluun liittyvistä asioista. Oleellista kuraattorin työssä on taata opiskelijan edelly-

tykset opiskella ja samalla tukea opiskelijan kiinnittymistä opintoihin, sekä oppilaitokseen.

Oppilaitos Lappian yhteydessä on opiskelijanasuntola, jossa on myös huomioitu niin uudet kuin vanhatkin opiskelijat järjestämällä heille yhteistä ohjelmaa. Jo kolme vuotta asuntolassa toiminut ”Riitti aikuisuuteen – projekti” on toiminnallisuuteen perustuvaa yhteistä tekemistä. Ammattiopisto Lappian lisäksi projektin toiminnan piiriin kuuluvat myös Rovala-opisto, Ylitornion kristillinen opisto ja Peräpohjolan opisto. Projektin tavoite on tarjota ohjausta ja kehittää toimintatapa, jolla asuntolaan ja uuteen opiskelu ympäristöön astuminen sujuisi onnistuneesti. Projekti tarjoaa virikkeellistä ja tavoitteellista vapaa-ajan toimintaa ja tukea myös opintojen loppuunsaattamiseksi. (Peräpohjolan opisto.)

3.2 Minän rakentuminen

Ihmisen **minä** rakentuu kolmesta osasta, joita ovat minäkuva, itsetunto ja identiteetti. Pelkistetysti minäkuva kertoo millainen olen, itsetunto kertoo arvostani ja merkityksestäni ja identiteetti kertoo siitä kuka olen ja mihin kuulun. Nämä kolme eri osatekijää ovat minän ”työvälineitä” ja niillä minä muodostaa informaatiota itsestä ja suhteesta ympäristöön. (Ojanen 1996, 31.) Opiskelijan minän saama palaute muodostaa hänessä käsityksen siitä, millainen luokkatoveri, opiskelija ja oppija hän on. Hyvä ja realistinen kuva itsestä vaikuttaa siihen pyrkiikö opiskelija kykyjensä mukaiselle tasolle suorituksiinsa.

Käytettäessä sanaa minä, on näkökulma subjektiivinen jolloin kyse on lopulta yksilön omista tulkintoista. Minään liittyy paljon erilaisia kokemuksia siitä, mitä myös muut ihmiset itsestä ajattelevat. Minään sisältyy menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta koskevia tulkintoja. Kaikki kokemamme on muodostanut meissä tietoa, taitoa, mielipiteitä, asenteita ja arvoja. (Ojanen 1996, 27–28.)

Minäkuva on ihmisen oma käsitys siitä, millainen hän on, mitkä ovat hänen vahvuutensa ja heikkoutensa, mitä hän osaa, mitä arvostaa ja mihin elämässään pyrkii. Minäkuval-

la on tärkeä vaikutus siihen, millaisia päätöksiä ihminen elämässään tekee. (Keltikangas-Järvinen 2000, 17.) Ihatsu ja Koskela väittävät heikon minäkäsityksen omaavan opiskelijan luopuvan helposti kohdatessaan esteitä. Tällöin opiskelija voi kehittää itselleen ansoja, kuten epäonnistumisen pelko. (2001, 17.) Tilanne voi johtaa siihen, että opiskelija luopuu kokonaan yrittämästä. Koskela (2003, 124) kirjoittaaakin, että opiskelijat, jotka pitivät omia kykyjään hatarina, eivät välttämättä edes tartu annettuihin tehtäviin. Kun opiskelija lakkaa yrittämästä, opintosuoritukset kasaantuvat ja keskeyttämisriski kasvaa epäonnistumiskokemusten myötä. Vastaavasti opintoihinsa sitoutunut opiskelija kokee itsensä kyvykkääksi, opintojen sisällöt tulevat mielekkääksi ja opiskelijasta tulee menestyjä, jolloin myös opiskelusta tulee väline saavuttaa itselle tärkeäksi koettuja päämääriä, kirjoittaa Koskela (2003,121). Opettajalta ja luokkatovereilta saatu positiivinen palaute auttaa sietämään epäonnistumisia. Salmela toteaa, että kestääkseen pettymyksiä ja vastoinkäymisiä on nuorella oltava terve minäkuva. Hyvät ihmissuhteet, itsensä tarpeelliseksi ja hyväksytyksi kokeminen, sekä itsensä arvostaminen ovat keskeisiä yksilön minäkuvan kannalta. (2006, 130.) Lopulta nuoret kaipaavat kuitenkin ainoastaan keskusteluita minäkuvan kirkastamiseksi. (Erikson 1982, 250.)

Niin minäkäsitys, kuin siihen läheisesti vaikuttava itsetuntokin ovat suurimmaksi osaksi opittuja ja siksi ne muodostuvat lopulta sen perusteella, mitä muut meistä ajattelevat. Selkeitä eroavaisuuksia minäkuvan ja itsetunnon väliltä silti löytyy. Itsetunto on ihmisen oma tulkinta itsestä ja minäkuva vastaavasti toisten ihmisten tarjoama kuva minusta, kirjoittaa Dunderfelt (2006, 132, 135).

Minäkuva on itsetuntoa objektiivisempi, koska se rakentuu ulkoisten palautteiden varaan. Itsetunto on minäkuvan laadullinen arvio omasta hyvyydestä tai huonoudesta. Mitä enemmän hyviä piirteitä ihminen liittää itsensä, niin sitä parempi itsetunto on. **Itsetunto** on minäkuvan subjektiivis-affektiivinen arvio, eli ihmisen oma tunne omasta hyvyydestä, ei suoritusten tai menestyksen todenmukainen arvio. Itsetunto on siis subjektiivinen tunne siitä, että ole hyvä, koska olen minä. Koskela (2003, 241) kirjoittaa, että opettajan opiskelijalle antama palaute esim. siitä, että hän on tärkeä ryhmän jäsen, sai opiskelijan suuntaamaan tarmonsia kohti opetussuunnitelmien tavoitteita. Minäkuva edustaa realismia, kun taas itsetunto luo toivon kipinää: olen heikkouksistani huolimatta kuitenkin ihan hyvä. Itsetuntoa voisi sanoa myös ihmisen perustarpeeksi, tuntea itsensä hyväksytyksi ja rakastetuksi. (Keltikangas-Järvinen 2000, 101-102.) Useimmissa minä-

teorioissa nähdään pyrkimys ja motiivi saada arvostusta itseltä ja muilta, sekä halu antaa itsestä johdonmukainen ja pysyvä kuva, tähdentää Ojanen (1996, 98).

Hyvän itsetunnon omaavalla on kykyä asettaa itselleen sellaisia vaatimuksia, joihin ylittää ja voi kokea onnistumisen iloa niistä. Hyvä itsetunto kestää myös pettymyksiä niin, etteivät vastoinkäymiset sitä tuhoa. Itsetunto ja koulumenestys kulkevat käsi kädessä. Kotitausta ja itsetunto vaikuttavat motivaatioon, haluun menestyä koulussa ja sitä kautta myös todelliseen koulumenestykseen. Heikko itsetunto ja vähäinen itseluottamus tekevät ihmisestä helposti alisuorittajan. Itsetunnon ja koulumenestyksen välinen yhteys on pojilla vielä tärkeämpi kuin tytöillä. Pojat eivät edes yritä, jos eivät koe itseään ”hyviksi koulunkävijöiksi”. Tämän suuntaiset tutkimustulokset ovat haasteita kouluille ja kasvatäjille. Juuri murrosiässä ja vähän sen jälkeen poikien itsetunto ei ole kovin hyvä ja silti samaan aikaan itsetunnon merkitys koulumenestyksen kannalta on erittäin merkittävä. (Keltikangas-Järvinen 2000, 103, 113–114.)

Identiteetin omaksuminen on merkittävä nuoruusiän keskivaiheen psykologinen tapahtuma. Suhteellisen pinnallisena tietona identiteetti kuvaa henkilön statusta ja sosiaalisia suhteita. Identiteettiä kuvaavat sanat herättävät kunnioitusta tai epäluuloa ja määrittelevät siten kokemaamme arvostusta. Statuksen merkityksestä myös Koskela (2003, 241) on tutkimukseensa nojaten todennut, että valinnassaan ensisijaiselle opintolinjalle pääseelle nuorelle opiskelupaikka oli ylpeyden aihe, vaikuttaen samalla myös edistävästi opintoihin sitoutumiseen.

Murros- ja nuoruusikä kyseenalaistaa kaikki varhaislapsuudessa omaksutut samuudet ja jatkuvuudet. Haasteeksi muodostuu kuvio, kuinka yhdistää aikaisemmin harjoitetut roolit ja taidot käsillä oleviin ammattiesikuviin. Uusi samuuden ja jatkuvuuden tunne vaatii entisten taisteluiden uudelleen käymistä. Tässä taistossa helposti myös hyvää tarkoittavat ihmiset saattavat joutua asetelmallisesti vihollisen leiriin. Minäidentiteetti eheytyy ja toivo ”urasta” kuvastaa yksilön luottamusta samuuden ja jatkuvuuden merkityksestä toisille syntyneen. Kyvyttömyys vakiintua ammatti-identiteettiin on kuitenkin tavallista. (Erikson 1982, 249–250.)

Koulu voi tarjota nuorelle tilaisuuden löytää uusia rooleja ja samalla omaksua uusia identiteettejä, jolloin integroituminen uuteen yhteisöön ja ammattialaan helpottuu. Opet-

tajan opiskelijalle antama palaute esim. siitä, että hän on tärkeä ryhmän jäsen, sai opiskelijan suuntaamaan tarmonsä kohti opetussuunnitelmien tavoitteita, toteaa Koskela (2003, 241).

3.3 Sosialisatio ja sosiaalinen tuki

Oman identiteetin ja erillisyyden kokemisen lisäksi nuoruusikään kuuluu jäsentymisen yhteiskuntaan. Samaisesta asiasta voidaan puhua sosiaalistumisen käsitteen avulla. Kyse on sekä yhteiskuntaan, että sen osajärjestelmiin sopeutumisesta, sekä myös kulttuurin siirtämisestä sukupolvelta toiselle. Sosiaalistumista tapahtuu sukupolvien välisessä satumanvaraisessa vuorovaikutuksessa, sekä järjestettyjen instituutioiden, kuten koulujen myötävaikutuksessa. (Pulkinen 1984, 21.)

Pörhölä (2008, 94) mukaan ongelmat vertaissuhteissa vaikeuttavat nuoren kiinnittymistä yhteisöön ja se puolestaan heikentää nuoren opiskelumotivaatiota. Koskela (2003, 190.) huomauttaa, että sitoutumattomuus ei olekaan ainoastaan opiskelijan taustasta kumpuava ominaisuus, vaan siihen vaikuttaa myös koulujärjestelmä, sekä oppilaitoksen, opettajien että luokkatovereiden piirteet. Näitä em. piirteitä edustavat mielestäni juuri hyväksytyksi ja ymmärretyksi tuleminen tuntemukset. Myös Niemelän ja Ruthin (1992, 85) mukaan sosiaalistuminen edellyttää yhteenkuuluvuudentunnetta yhteisön jäsenten kanssa. Näin ollen sosialisatio tarvitsee toteutuakseen sosiaalista tukea ympäristöltään ja siksi on perusteltua puhua näistä molemmista yhtä aikaa tässä yhteydessä.

Sosialisatiota syntyy monissa yhteyksissä, mutta vain koulutusjärjestelmä on keskittynyt nimenomaan sosialisatioon. Koulutusjärjestelmissä tapahtuva sosialisatio on opettajien taholta tapahtuvaa sosiaalistamista, vaikka sitä ei aina tiedostetakaan. (Takala 1995, 12.)

Sosialisatio on yhteydessä sosiaaliseen toimintaan. Sosialisatio on vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa ja siksi sitä tulee tarkastella vuorovaikutusteoreettisesta näkökulmasta. Sosiaalisella kehitymisellä on kaksi funktiota. Ensiksi sosialisatio on muihin liittymistä ja sitä kautta integroitumista yhteiskuntaan. Toiseksi sosialisatio on yksilöi-

tymistä, eli yksilön minäkuvan ja identiteetin kehittymistä. Lapsen ja nuoren sosiaalis-tuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten, vanhempien, vertaisten ja nuorempien kanssa, sekä oppimiskokemusten myötä. Tällaiset oppimiskokemukset voivat olla kielellisiä, tiedollisia (kognitiivisia), symbolisia ja normatiivisia. (Antikainen 1992, 76–77.)

Brownin mukaan nuoruuteen siirryttäessä ja sen kuluessa suhde vanhempiin muuttuu nuoren itsenäistyttyä, jolloin hän alkaa viettää enemmän aikaa ikätovereiden parissa, kirjoittaa Nurmi ym. (2006, 130). Vertaissuhteilla onkin erittäin suuri merkitys nuoren elämässä, tähdentää Pörhölä. Koulumaailmassa näitä sidosryhmiä edustavat juuri luokkatoverit. Ongelmalliset vertaissuhteet ovat sitä vastoin huomattava riski nuoren psykososiaaliselle hyvinvoinnille. (2008, 94). Myös Salmela (2006, 38) tukee tätä näkemystä toteamalla Savin-Wiliamsin & Berndtin sanoin, että tyydyttävillä ystävyys-suhteilla on yhteys positiiviseen itsearvostukseen, sosiaalisiin taitoihin ja hyvään koulume-nestykseen, niin tytöillä kuin pojillakin. Opintoihin sitoutumisen elementit ovat Koskelan (2003, 216–217) käsityksen mukaan koossa silloin, kun luokka koetaan turvalliseksi, koulukiusaamista ei tapahdu ja erilaisuutta ymmärretään.

Davis, Morris ja Kraus olivat havainneet, että ystävien tuki ehkäisee suurimmassa määrin nuoren sosiaalista ja emotionaalista yksinäisyyttä, lainaa Salmelan (2006, 38). Kun opiskelija kokee hyljeksintää vertaisten taholta ja jääneensä koulu yhteisössä yksin on se koulukiusaamista. Kuitenkin, sitoutuakseen opintoihinsa on opiskelijan voitava Koskelan mukaan kokea luokka turvalliseksi, koulukiusaamista ei tapahdu ja erilaisuutta ymmärretään. Lisäksi sitoutumista edistävä luokkatoveri on itsekin sitoutunut opiskeluun, antaa työrauhan muille, tekee tehtävänsä, auttaa myös muita ja suhtautuu huumorilla toisen osaamattomuuteen. (2003, 216–217.)

Sosiaalisen tuen merkitys korostuu Harterin mukaan tärkeiksi koettujen henkilöiden antamana, vaikkakin kaikki sosiaalinen tuki on merkittävää, riippuen tuen tarjoajasta ja sen vastaanottajasta. Harterin mukaan hyväksyvä ja vahvistava tuki osoittautuivat parhaiksi sosiaalisen tuen muodoiksi yksilön itsearvostuksen kannalta. Vanhemmat, opettajat, luokkatoverit ja läheiset ystävät ovat Harterin ym. listaamat neljä lapsille ja nuorille tärkeintä sosiaalisen tuen tarjoajaa. Furmanin ja Buhrmesterin mukaan myöhäisnuoru-

nessa ystäviltä saatu sosiaalinen tuki on kuitenkin merkittävämpää, kuin vanhemmilta saatu. (Salmela 2006, 29, 37.)

3.4 Kiinnostava opintoala

Opiskelun kiinnostavuus rakentuu monista eri tekijöistä. Alan on oltava kiinnostava, jonka jälkeen opiskelun pitää myös jatkua kiinnostavana. Opiskeluilmapiirillä on oleellinen merkitys kiinnostaako opiskelu ja sitoutuuko nuori opinahjoonsa. Opiskelijan henkilökohtaiset ominaisuudet, sekä menneisyys ja esimerkiksi työnsaantinäkymät vaikuttavat edelleen opintoihin sitoutumiseen. Luokkatovereiden lisäksi, myös opettajilla on suuri merkitys opiskelijan opintoihin sitoutumisessa. Jo hakuvaiheessa kiinnostus alaa kohtaan on Koskelan mukaan tärkeää. Tämän on myös samalla varovainen toive myönteisten odotusten suuntaan. Koskela arvioi, että kun alan kiinnostavuus, oma päätös ja ensisijainen hakutoive hakuperusteina toteutuivat, johti se opiskelijan opintoihin sitoutumisen jo heti opintojen alussa. (Koskela 2003, 250–251)

Tutkimukseensa nojaten Koskela toteaa, että opintoihinsa sitoutunut opiskelija on osoitus sekä kiinnostuksesta, että sopeutuneisuudesta opintoja kohtaan. Opiskelija sitoutuu opiskeluun silloin, kun opintolinja kiinnostaa tai samalla linjalla on kavereita tai kiinnostuksen herättävä opettaja. Osoittaakseen sitoutuneisuuttaan opiskelija ahkeroi ja on aktiivinen ja ennen muuta yrittää. Tässä yhteydessä ahkeruus ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin luokan priimus, tähdentää Koskela. Opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna tällainen yrittäminen on osoitus opettajalle mallioppilaan maineen tavoittelusta. Kiinnostavuuden lisäksi, ammattiin opiskelun tärkeys ja hyödyllisyys ovat tärkeitä opintoihin sitoutumisen elementtejä. (Emt. 188–190.)

Koskelan mukaan kiinnostus ja sitoutuminen ovat vaarassa horjua silloin, kun nuori ei ole päässyt opiskelemaan haluamalleen alalle. Opinnot voivat myös hyvän alun jälkeen muuttua sitoutumattomuudeksi, mikäli opiskelu ei ole vastannut ennakkokäsityksiä. Tällaisia havaintoja voivat edustaa esim. teoriapainotteisten aineiden määrä, joiden ei koeta olevan tarpeellisia opiskeltavaa ammattia ajatellen. Kiinnostus opiskeluun voi myös kuihtua, jos nuori ei koe pärjäävänsä luokkatovereiden kanssa tai jos opettaja koe-

taan nalkuttavaksi ja etäiseksi. Kun opintoihin sitoutuminen heikkenee, alkaa opiskelija myöhästellä aamuisin, sekä myös päivällä tunneilta, omat tauot lisääntyvät ja voi lopulta johtaa joillakin koko päivien mittaisiksi poissaoloiksi. Tunneilla sitoutumattomuus näkyy häiritsevänä toimintana, höpöttelynä kavereille ja jopa nukahteluna. Jotkut opiskelijat eivät periaatteessa vastusta työntekoa, mutta heitä ei vain kiinnosta pakkopullaksi koetut opinnot. (Emt. 190.)

Sitoutuminen sen paremmin kuin sitoutumattomuuskaan eivät ole stabiileja, vaan ne voivat vaihdella oppiaineittain, viikoittain, päivittäin ja jopa yhden tunnin aikanakin useampaan kertaan. Koskela varoittaakin tekemästä liian nopeita päätelmiä oppilaan sitoutumattomuudesta vain yhden oppiaineen perusteella. Kiinnostunut opiskelija kykenee sitoutumaan opintoihinsa, vaikka se vaihtelee ”ehdottomasta päättäväisyydestä alistuvaan sopeutumiseen”. (Emt. 188.)

Tutkimuksensa perusteella Koskela toteaa teoreettisen opetuksen olevan yleinen sitoutumista horjuttava tekijä. Tällöin opiskelu ei ole ollut toiveiden ja kuvitelmiensa mukaista. Myös alun perin hyvin opintoihinsa kiinnittynyt opiskelija saattaa menettää kiinnostuksensa, jos joutuu esim. opiskelijatovereiden karttamaksi tai opettajan tölväisyyden kohteeksi. Yhtä hyvin alkuun sitoutumaton opiskelija saattaa kiinnostua ja sitoutua opiskelemaan, mikäli opintoihin keskittyy, tuttu ryhmä kannustaa eteenpäin ja opettaja neuvoo, ymmärtää ja antaa positiivista palautetta. Opiskelijat korostivat Koskelan tutkimuksessa ymmärrettävän opetuksen lisäksi yleisen ymmärryksen vahvistavan opiskelijan kiinnittymistä opintoihinsa. Tällainen ymmärrys toteutuu esimerkiksi opiskelijan yksilöllistämisen myötä. Kun opiskelija koki opintoalan omakseen ja sai yksilöllistä ohjausta kiinnittyi hän yhä tiukemmin opintoihinsa. (Emt. 241, 192–194, 199–200.)

Selkeää sitoutumattomuutta ylläpitäviä ja sitä edistäviä opettajan ominaisuuksia ovat opiskelijoiden kertomana mm. välinpitämättömyys, neuvotteluhaluuttomuus, kohtuuton moittiminen, nipottaminen, valittaminen, syrjiminen, huutaminen, kiroileminen, kireys ja saarnaavuus. Myös opetusmenetelmien toistuvuus, puutteet opetustaidoissa tai liiallisen vaikean käsitteistön viljely koettiin opiskelijoiden taholta sitoutumattomuutta lisääviksi tekijöiksi. (Emt. 204.)

Opettaja ei voi tehdä sitoutumispäätöstä opiskelijan puolesta, mutta antamalla positiivista palautetta ja tukemalla hän voi edesauttaa asiassa monella tavalla. Opiskelijoiden mukaan tällainen opettaja on edellä mainittujen lisäksi selkeä, neuvotteleva, tavoitteissa joustava, yrittävä, opastava, mukava, huumorintajuinen, oman alansa kannustava asiantuntija ja myös itse työhönsä motivoitunut. Myös lämminhenkisyys ja läheinen opettaja ovat nuorten mielestä sitoutumista edistäviä opettajan ominaisuuksia. (Emt. 200, 203.)

3.5 Järjestelmä

Opintoihinsa sitoutumaton opiskelija haastaa oppilaitoksen muutokseen, mutta järjestelmä palauttaa sitoutumattomuuden opiskelijan itsensä ongelmaksi, väittää Koskela. Sekä heikkokökyisten, että sopeutumattomien koetaan vievän liikaa resursseja opetuksesta, jolloin koko opetus kärsii. Opettajat eivät olekaan helpossa asemassa ottaessaan ensimmäisenä vastaan sopeutumattomuttaan oirehtivan nuoren pahaa oloa. (Koskela 2003, 243- 244.)

Vuonna 1997 työmarkkinatukilaki laajennettiin koskemaan myös alle 25-vuotiaita. Tämän järjestelmän uskotaan vaikuttavan juuri heikosti opintoihinsa sitoutuvia sitoutumaan opintoihinsa, kirjoittaa Koskela (2003, 247). Ihatsu ja Koskela (2001, 56) toteavat kuitenkin tutkimuksensa perusteella, että vaikka opiskelija olisi kyselyhetkellä ilmoittanut suorittavansa opinnot loppuun asti, ei se silti korreloinut yhteneväisesti opintoihin kiinnittymisen kanssa. Tässä yhteydessä voikin puhua näennäisestä opintoihin sitoutumisesta. Työmarkkinatuki on Komosen mukaan myöhäismodernin yhteiskunnan tapa ainoastaan kontrolloida, lainaa Koskela (2003, 247). Pakko, sattumanvaraisuus ja kiinnostamattomuus ovat juuri opintojen alkuvaiheessa riskitekijöitä, jotka johtavat opinnoissa sitoutumattomuuteen, muistuttaa Koskela (Emt. 251.)

Koskelan mukaan tämän päivän oppilaitoksissa on systeemin, koulutus- ja talouspoliittisen päätöksenteon seurauksena muodostuneita piirteitä, jotka vaikeuttavat opiskelijoiden opintoihin sitoutumista. Resurssipulan vuoksi oppilaitokset eivät aina kuitenkaan kykene suoraan helpottamaan asiaa Opetussuunnitelmien tavoitteiden kiristyminen (ammattioppilaitosten viralliset tavoitteet), opettajien palkkausperusteet, suuret opetus-

ryhmät, käytännön- ja teoria-aineiden erillisyyden kokemukset vaikeuttavat joidenkin opiskelijoiden opintoihin sitoutumista. Suurissa opetusryhmissä työrauha häiriintyy helposti. Yksilöllistämisen vaatimuksia on vaikea täyttää ja jotkut opiskelijat kokevat tästä syystä liiallisen itseohjautuvuuden vaatimuksen paineita. Lisäksi opettajien ryhmäohjaustaidot joutuvat koetuksille suurten ja heterogeenisten ryhmien opettamisessa. Opetuksen laatu kärsii ja vaikeuttaa edelleen opiskelijoiden opintoihin sitoutumista. (Emt. 233.)

Nuoren perusopetuksen heikko opintomenestys johtaa helposti pakkovalintaan ja opiskeluvastaisuus on jo valmiiksi olemassa. Ihatsun ja Koskelan (2001, 17) mukaan nk. pakkovalinnat johtavat usein opiskelijan heikkoon sitoutumiseen ammattioppilaitoksen tavoitteisiin ja johtavat keskeytyksiin. Tällä he tarkoittavat sitä, että jos nuoren opiskelupaikka on määräytynyt heikon pistemäärän vuoksi joksikin muuksi, kuin mihin nuori oli ensisijaisen valintansa kohdistanut, aiheuttaa se opintoihin sitoutumattomuutta.

3.6 Sitoutumisen elementit tiivistettynä

Monet keskeyttämiskä lisäävät asiat ovat sellaisia, että ne täytyy vain hyväksyä ja oppia elämään niiden kanssa. On kuitenkin olemassa monia mahdollisuuksia pienentää opiskelijan keskeyttämiskä. Oppilaitokset ja opettajat ovat merkittävässä asemassa kun luodaan sitoutumista edistävää opiskeluilmapiiriä. Oleellista on se millaista tukea ja palautetta nuori saa osakseen ja millainen kokemus nuorella muodostuu itsestään ihmisenä, oppijana ja luokkatoverina. Onko siis vallitseva opiskeluilmapiiri opiskelijan kannalta sitoutumista edistävä vai ei?

Kun opiskelija kokee itsensä hyväksytyksi ja arvostetuksi, omien kykyjensä mukaiseksi opiskelijaksi, on sillä vaikutusta hänen opintomenestykseensä ja se vahvistaa aitoa opintoihin sitoutumista. Opintoihin sitoutuminen on siis avainsana nuoren opintoihin kiinnittymiseen, mutta silti tutkintotavoitteisesti opiskeleva ei ole aina sitoutunut opintoihinsa. Aito sitoutuminen on motivaatiota, kykyjen mukaista opintomenestystä sekä kiinnostusta alaa ja opiskelua kohtaan. Silloin, kun sitoutuminen on jostain syystä puutteellista, on

oleellista löytää mahdollisimman paljon kompensoivia keinoja, jotta sopeutuminen olisi haasteista huolimatta helpompaa tai ylipäättään mahdollista.

Järjestelmän tuo mukanaan pakko-opiskelun, joka kyllä lukitsee opiskelijansa opintoihin, mutta ei välttämättä sitouta. Tällainen systeemin mukanaan tuoma kouluttautumispakko synnyttää helposti kouluvastaisuuden tuntemuksia. Vastaavasti ne nuoret, jotka pitivät omassa elämänvaiheessaan opiskelua tärkeänä, sitoutuivat myös opintoihinsa, toteaa Koskela (2003, 189). Opiskelijaa onkin hyvä muistuttaa opintojen merkityksestä hänen tulevaisuutensa kannalta, sillä se saa nuoren suuntaamaan tarmonsä opiskeluun.

Kuuluminen vertaisryhmiin ja sen myötä kokemus hyväksytyksi tulemisesta, ovat erityisen merkittäviä osa-alueita nuoren opintoihin sitoutumisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Sosialisatio ei synny kuitenkaan itsestään, vaan foorumin lisäksi se tarvitsee aitoa, toinen toistaan kunnioittavaa ja hyväksyvää sosiaalista vuorovaikutusta, eli sosiaalista tukea. Sosiaalinen toiminta on sosialisatian perusta, mutta tyydyttävän lopputuloksen aikaan saamiseksi on merkittävää myös vuorovaikutuksen laatu. Sosiaalinen tuki kertoo jo sanansa mukaisesti tuesta, jonka on määritelmän lupaukset lunastaakseen oltava positiivista. Lisäksi tuen antajalla on merkitystä. Opettajat tekevät työtään omalla persoonallaan ja siitä kumpuavat ominaisuudet ovat merkittäviä niin hyvässä kuin pahassakin. Kehittämiskohteiden ohella opettajien tulisi korostaa onnistumisia, koska ne tukevat erityisesti opiskelijan itsetuntoa ja saavat siten yrittämään. Pelkästään kiinnostuksen herättävä opettaja voi edesauttaa opiskelijaa opintoihin kiinnittymisessä.

Positiiviset opiskelukokemukset lisäävät motivaatiota ja kiinnittävät opiskelijan tiukemmin opintoihinsa. Opiskelijan käsitys itsestä niin vertaisena, ryhmän jäsenenä, kuin oppijanakin on merkittävää ja tähän käsitykseen opettaja voi vaikuttaa. Kun kykyjensä mukaisesti opiskeleva nuori saa positiivista palautetta ja kokee tehneensä parhaansa, tulee opiskelusta mielekästä. Opiskelija sitoutuu opintoihinsa ja opiskelusta tulee väline saavuttaa itselle tärkeäksi koettuja päämääriä. Myös uuden opiskelija- ja ammatti-identiteetin hahmottumiseen nuori tarvitsee kannustusta ja tukea niin luokkatovereilta kuin opettajiltaankin. Luokan ryhmäyttämiseksi tehtävä työ auttaa opiskelijoita integroitumaan luokkayhteisöön, jolloin vertaisten tukiverkosto voi muodostua. Lappiassa uusiin opiskelijoiden kaksiviikkoinen perehdytysjakso opintojen alkaessa tähtää juuri tähän.

Nuoruusiässä luodaan oman persoonallisuuden monet merkittävät piirteet valmiiksi ja lopulliseen muotoonsa. Siksi nuoruusikä luo perustan tälle tulevalle aikuissukupolvelle ja myös tuleville vanhemmille. Olisikin erittäin tärkeää myös yhteiskunnallisesti ajateltuna satsata nuoriin ja kohdentaa resursseja ja voimavaroja tähän ikäryhmään. (Häglund, Pyökkänen ja Taipale 1977, 41.)

4 KYSELY LAPPIAN OPISKELIJOILLE

Tämän opinnäytetyöni tarkoitus on avata nuorten toisen asteen opiskelijoiden näkemyksiä opintoihin sitoutumiseen tarvittavista elementeistä. Näitä asioita pohdittiin työn teoriaosuudessa ja näistä näkemyksistä on muotoutunut myös kysely. Tutkimuksellisen osuuden pääongelma on:

- Mikä saa jatkamaan ammattiopinnoissa? (5.4)

Tämän tutkimusongelman tarkoitus on kartoittaa toisen asteen keskeyttämisajatuksista luopuneiden opiskelijoiden mielteitä. Pääongelmaa tukevia alaongelmia ovat:

- Mitkä on alalle hakeutumisen tärkeimmät kriteerit? (5.1)
- Millainen on keskeyttämistä harkitsevat profiili? (5.3, 5.5)

4.1 Opinnäytetyön lähtökohtia

Tutkimuksellinen osuus noudattelee kvalitatiivisen tutkimuksen periaatteita. Tyypillistä tälle laadulliselle tutkimukselle on Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (1997, 155) mukaan valita kyselyyn vastaajat tarkoituksenmukaisesti. Tässä opinnäytetyössä tarkoituksenmukaisinta kohderyhmää edustavat toisen asteen nuorten koulutusohjelmassa toista vuotta opiskelevat. Opinnäytetyö on hankkeistettu Tornion ammattiopisto Lappiin ja myös aineiston keruu on toteutettu siellä. Kyselyn päätin kohdistaa toisen lukuvuoden opiskelijoille sillä olettamalla, että he ovat jo ehtineet pohtia opintojen keskeyttämistä.

Eskolan mukaan laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää muistaa hypoteesittomuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkijalla ei ole ennakko-olettamusta tutkimustuloksen suhteen. Hirsjärven, ym. (1997, 152) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritäänkin mahdollisemman kokonaisvaltaiseen tutkimukseen, jossa pikemmin löydetään kuin etsitään. Lisäksi laadulliselle eli kvalitatiiviselle tutkimukselle on tärkeää, että tutkittavien näkökulma tulee ilmi ja tästä syystä kenttätyötä pidetään hyvänä vaihtoehtona tutkijalle.

Kenttätyö ei kuitenkaan toteudu opinnäytetyössäni kyselyn kohdalla ja siksi olenkin pyrkinyt saamaan esille tutkittavien näkökulman esille muuten. Tästä lisää seuraavassa (4.2) alaluvussa. Hyveinä kvalitatiivisessa tutkimuksessa pidetään mahdollisimman todenmukaista tutkimustilannetta. Sanansa mukaisesti laadullisessa tutkimuksessa myös laatu korvaa määrän. Laadulla tarkoitetaan sitä, että tutkittava ilmiö ja siitä saatu materiaali analysoidaan mahdollisimman perusteellisesti. (1998, 15, 18–20.)

Aineiston keruun suoritin lomakekyselyn avulla. Tämän tyyppinen kysely ei ole puhtaasti laadullisen tutkimuksen menetelmä, vaikkei se välttämättä vaadikaan tutkijan läheistä kontaktia tutkittaviin, huomauttaa Hirsjärvi ym. (1997, 183). Aineiston keruumenetelmänä kysely on enemmän kvantitatiivisen tutkimuksen metodeita, mutta olen kuitenkin pyrkinyt rakentamaan kyselyni sisällöltään laadullisen tutkimuksen kriteerit täyttäväksi. Laadullisen tutkimuksen hyve, tutkijan fyysinen läsnäolo, ei myöskään ole mahdollista kohderyhmän hajanaisten sijainnin ja vaikean tavoitettavuuden vuoksi. Toteutus-teknisistä syistä päätin kyselyni laajuuden etukäteen, vaikka kvalitatiivisen tutkimuksessa ideaalia olisikin kerätä aineistoa sen kylläisyyden saavuttamiseen asti. Tässä kohtaa ainoastaan lopputulos osoittaa, riittikö se aineiston kylläisyyden saavuttamiseksi. Eskolan ja Suonrannan mukaan (1998, 62–63) aineisto on kylläinen eli savuttanut saturatiopisteensä, kun se ei enää anna tutkittavasta näkökulmasta uutta tietoa. Tällöin aineisto on tuonut esille sen peruskuvion, joka tutkimuskohteesta on yleensä mahdollista saada aikaan.

Kyselyn tarkoitus ei ole testata mitään teoriaa. Vaikka kvalitatiiviseen tutkimukseen eivät kuulukaan hypoteesit, on kyselyn laadinnassa silti käytetty nk. työhypoteeseja. Tällaiset työhypoteesit perustuvat aikaisempiin teorioihin ja tutkimuksiin, mutta valmistuvassa tutkimuksessa ne ovat hyvin viitteellisiä, kirjoittaa Hirsjärvi ym. (1997, 150). Eskola (1998, 20) pitää jopa suotavana tällaisten työhypoteesien eli arvausten tekemistä siitä, mitä aineiston analyysi voisi tuoda ilmi, mutta muistuttaa, etteivät ne saa muodostaa tutkimuksellisia rajoituksia. Myös tässä opinnäytetyössäni varsinainen kysely on pyritty muotoilemaan hypoteesittomasti. Aiemmin esitetyt teoriat ja tutkimukset ovat vaikuttaneet työhypoteesien tavoin auttaen itse tutkimusongelman hahmottumista.

Jotta laadullisen tutkimuksen tapaan, vastaajien ”ääni” tulisi mahdollisimman hyvin kuulluksi, on kyselylomakkeessa (Liite 3.) strukturoituja ja avoimia kysymyksiä, sekä

näiden kahden yhdistelmiä. Tällaiset valmiiden vastausvaihtoehtojen ja avoimien kysymysten yhdistelmillä voidaan Hirsjärven ym. mukaan, saada esille sellaisia näkökulmia, joita tutkija ei ole etukäteen osannut ajatella. Lisäksi kyselylomakkeessa on monivalintakysymyksiä, joihin Hirsjärven ym. mukaan vastaaja valitsee valmiista vastausvaihtoehdoista itselleen sopivan. (1997, 188, 190.) Tällaiset kysymykset ovat kuitenkin vastauksien suhteen kyselyssäni sellaisia, että niihin on olemassa tutkimusnäkökulmasta tarkasteltuna ainoastaan annetut vaihtoehdot. Kysely ei siksi manipuloi vastaajia ja noudattelee myös yleisiä tutkimuseettisiä periaatteita.

4.2 Kyselyn ja kohderyhmän kohtaaminen

Kyselyn kohderyhmän voi jakaa kahteen pääkriteerit täyttävään ominaisuuteen. Ensin vastaajan tuli olla toisen lukuvuoden ja toisen asteen nuorisopuolen opiskelija. Tämä ei lähtökohdiltaan tuottanut vaikeuksia tavoitettavuuden kannalta. Toinen pääkriteeri oli opiskelija, joka oli pohtinut keskeyttämistä, mutta silti luopunut ajatuksistaan. Tavoitteena oli lisäksi löytää sellaiset keskeyttämisajatuksiin johtaneet syyt, joihin oppilaitos pystyy vaikuttamaan. Tilanteen monimuotoisuus pakotti palaamaan takaisin keskeyttämisistä tehtyihin tutkimuksiin ja tilastoihin. Lähtökohtaisesti ja oletuksena oli, että sekä keskeyttämiset että syyt pohtia keskeyttämistä ovat identtisiä.

Ensimmäisessä luvussa keskeyttämisten syyt jaettiin positiivisiin ja negatiivisiin. Jaottelu ei ollut kuitenkaan suoraan käyttökelpoinen kyselyni kannalta. Osa keskeyttämisen positiivisista syistä, kuten oppilaitoksen ja/tai opintoalan vaihtaminen, varusmies- tai siviilipalvelus, äitiys- tai vanhempainloma ja töihin meno, ovat pääsääntöisesti sellaisia, joihin oppilaitos ei voi vaikuttaa. Näistä syistä opintojen keskeyttämistä suunnittelevat opiskelijat tulevat myös mitä todennäköisimmin keskeyttämään. Tämä seikan huomioin kyselyä rakentaessani. Vastausvaihtoehtoiksi muodostuivat: ”En ole harkinnut opintojen keskeyttämistä”, ”Olen harkinnut opintojen keskeyttämistä, mutta silti jatkanut” ja ”Olen harkinnut opintojen keskeyttämistä ja tulen myös keskeyttämään”. Opintonsa varmasti keskeyttävät opiskelijat rajautuvat näin automaattisesti kyselyn jatkosta edellä mainituin perustein.

Opintojen keskeytymiseen johtavista negatiivisista syistä löytyy enemmän sellaisia, joihin oppilaitos voi vaikuttaa. Näitä aiemmin lueteltuja negatiivisia syitä ovat mm. työttömäksi jääminen, terveydelliset syyt, taloudelliset vaikeudet, sopeutumisvaikeudet ja opiskelumotivaation puutteen. Negatiiviset syyt ovat enemmän elämänhallintaan, sekä motivaatioon ja opiskeluympäristöön liittyviä ongelmia. Edelleen kyselystä karsiutuvat negatiivisten syiden kohdalle ne opiskelijat, jotka positiivisten keskeyttäjien tapaan tietävät varmuudella kyselyhetkellä keskeyttävänsä. Voi olla niinkin, että sairaus tai muu terveydentila ei muodostu pakottavaksi syyksi keskeyttää opintoja ja silloin tällainen opiskelija on oikea henkilö vastaamaan kyselyyn. Jäljelle jäävät keskeyttämistä pohtineet, mutta siitä huolimatta kuitenkin jatkaneet. Keskeyttämisajatuksiin johtaneet syyt voivat siis olla positiivisia tai negatiivisia. Oleellista on ainoastaan se, toteutuuko ajatus keskeyttämisestä vai ei.

5 KYSELYN TOTEUTUS JA ANALYYSI

Pari päivää ennen kyselyiden lähettämistä kaikkia Tornion Lappian toisen lukuvuoden ryhmänohjaajia lähestyttiin sähköpostilla (Liite 1.), jossa kerrottiin tulevasta kyselystä. Varsinainen aineiston keruu suoritettiin (luvussa 4) perustellulla kyselylomakkeella, jonka ryhmänohjaajat täyttivät opiskelijoilla. Paperiset kyselyt (Liite 3.) lähetettiin oppilaitoksen sisäisessä postissa kaikille toisen lukuvuoden ryhmänohjaajille saateen (Liite 2.) kera. Toisella vuosikurssilla oli kyselyhetkellä yhteensä 361 opiskelijaa kulttuurin, palvelun ja tekniikan aloilla. Aikaa kyselyiden täyttämiseen oli noin viikko, jonka puitteissa kyselyt tuli palauttaa ryhmänohjaajien toimesta ja suljetussa kuoressa oppilaitoksen opintotoimistoon. Viikon jälkeen palautuneita lomakkeita oli melko vähän ja siksi lähetin ryhmänohjaajille muistutuksen kyselyiden täyttämisestä, sekä lisää aikaa n. viikko edelleen palauttaa lomakkeita. Toisen viikon jälkeen uutta aineistoa palautui, jonka jälkeen aloitin aineiston analyysin.

Määräaikaan mennessä palautui yhteensä 160 kyselyä, joista 4 jouduttiin hylkäämään. Kaikkiaan hyväksytyjä vastauksia oli siis 156, joka tarkoittaa 43 prosentin vastausaktiivisuutta. Kysely oli toteutukseltaan posti- ja verkkokyselyn kaltainen ja tämän tyyppisenä tarkalle kohderyhmälle suunnattuna voisi vastausprosentti nousta Hirsjärven ym. (1997, 185) mielestä nousta jopa 70–80 prosenttiin parin palautuspyynnön jälkeen. Näin ollen kyselyni vastausprosentti jäi melko alhaiseksi. Järjestelin ja tulkitsin lopullista aineistoa useassa vaiheessa tutkimusongelmien ja teemojen mukaisesti.

Kaikista vastaajista 59 oli tyttöjä ja 97 oli poikia. Vastaajista 17-vuotiaita oli 100 henkilöä, 18–19-vuotiaita oli 28 henkilöä, 20–24-vuotiaita oli 22 ja 25-vuotiaita tai sitä vanhempia oli 6 henkilöä. Kaikilta kolmelta alalta saatiin vastauksia. Palvelualalta vastauksia tuli 26, tekniikan alalta 120 ja kulttuurialalta 10. Kaikkiaan 7 vastaaja ilmoitti suorittavansa ammattilukiota.

5.1 Alalle hakeutumisen kriteerit

Kaikille vastaajille esitetty kysymys selvitti alalle hakeutumisen perusteita. Valmiista vastausvaihtoehdoista vastaajia pyydettiin merkitsemään alalle hakeutumisen syyt tärkeysjärjestyksessä niin, että tärkein vaihtoehto sain numeron (1), toiseksi tärkein vaihtoehto numeron (2) jne. Osassa vastauksia vaihtoehdot merkittiin kuitenkin ainoastaan (x) merkinnällä ja kaikki tällaiset vastaukset päätin tulkita ensimmäisiksi vaihtoehdoiksi sillä perusteella, että vastaaja ei ollut osannut laittaa vaihtoehtoja tärkeysjärjestykseen. Tämän kysymyksen kohdalla pelkällä (x) merkillä huomioituja vaihtoehtoja oli enintään kaksi ja siksi kaikki nämä merkinnät saattoi huomioida koosteessa, eikä se aiheuttanut vääristymää. Taulukossa (Nro. 1) on kooste kaikista opintoalan valintaan vaikuttaneista syistä. Taulukosta näkyy erikseen keskeyttämistä harkinneet vastaajat ja myös ne vastaajat, jotka eivät olleet harkinneet keskeyttämistä. Lisäksi taulukosta näkyy keskeyttämistä harkinneiden ja alalle hakeutumisen suhde.

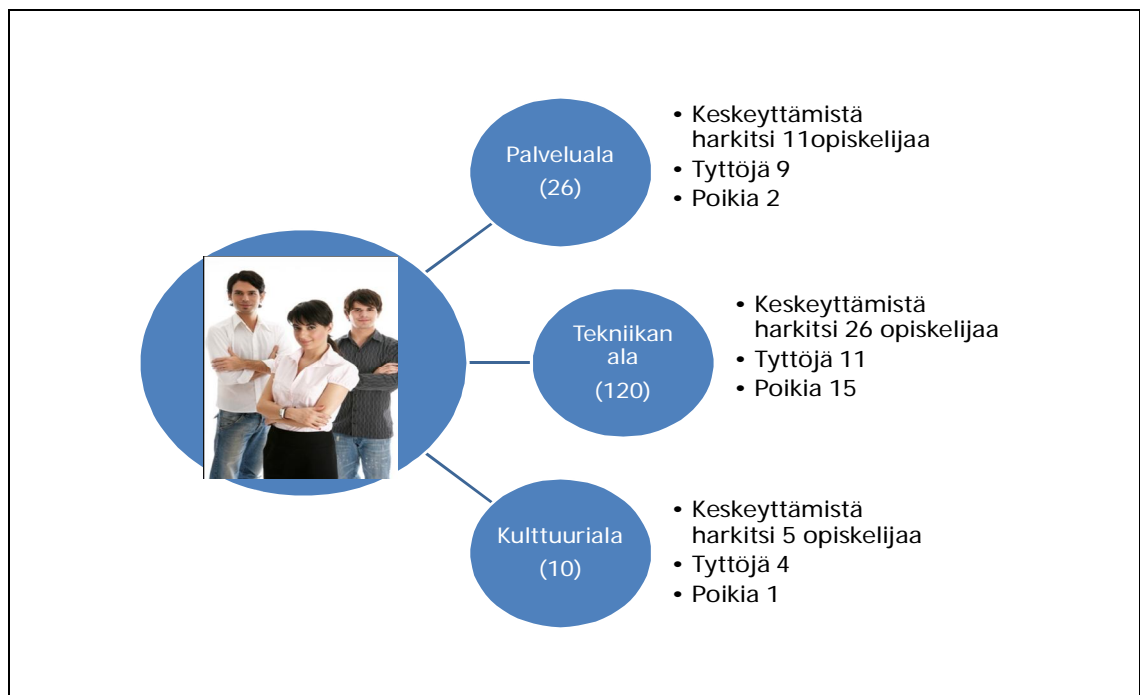
Miksi hakeutui koulutukseen?		Harkitsitko keskeyttämistä?			
		KYLLÄ		EN	
SYU	LKM	n	%	n	%
Ala kiinnostti	139	37	88	102	89
Järkivalinta	65	15	36	50	44
Pakko hakea	17	10	24	7	6
Hyvä ystävä	9	6	14	3	3
Vanhemmat	6	3	7	3	3
Jokin muu	6	3	7	3	3

Taulukko 1. Opintoalavalinta

Taulukkoon huomioitiin numerojärjestykseen asetetut vastaukset silloin, kun vastaaja koki ko. vaihtoehdon joko tärkeimmäksi tai toiseksi tärkeimmäksi alalle hakeutumisen kriteeriksi. Harmaalla merkitty alue erottelee keskeyttämistä harkinneet opiskelijat ja prosenttiluku on laskettu kaikista keskeyttämistä harkinneista. Taulukossa näkyy myös verrokkiryhmien eroavaisuudet.

5.2 Keskeyttämistä pohtineet aloittain

Annettujen vastausten perusteella kaikista 156 vastaajista 42 henkilöä ilmoitti joskus harkinneen opintojen keskeyttämistä, mutta silti jatkaneensa. Tämä luku on 27 prosenttia kaikista vastanneista. Keskeyttämistä harkinneista 24 oli tyttöjä, joka on kaikista vastausten antaneista tytöistä 41 prosenttia. Poikien kohdalla keskeyttämistä harkinneita oli vastausten mukaan 18, joka on 20 prosenttia kaikista vastausten antaneista pojista. Kyselylomakkeen kohtaan ”Olen harkinnut opintojen keskeyttämistä ja tulen myös keskeyttämään”, ei tullut yhtään merkintää.

Kuvio 2. Keskeyttämistä harkinneet toimialoittain

Edellisellä sivulla (Kuvio 2.) näkyy annettujen vastausten jakautuminen toimialoittain. Prosentteina jakauma asettuu siten, että kaikista palvelualan vastauksen antaneista 42 prosenttia ilmoitti harkinneen keskeyttämistä, tekniikan alan vastaava oli 22 prosentti ja kulttuurialan vastauksen jättäneistä 50 prosenttia ilmoitti harkinneen opintojen keskeyttämistä. Tässä yhteydessä on kuitenkin hyvä huomioda, että tekniikan alalta vastauksia tuli n. kolme kertaa enemmän kuin palvelu- ja kulttuurialan vastauksia yhteensä. Lisäksi tekniikan ala on myös Lappiassa ylivoimaisesti kaikkein suurin opiskelijamäärän mukaan.

5.3 Syitä keskeyttämisajatuksiin

Keskeyttämisajatuksiin johtaneista syistä kysely antoi useita valmiita vaihtoehtoja sekä mahdollisuuden omaan vapaavalintaiseen ”Jokin muu asia tai henkilö” vaihtoehtoon. Seuraavalla sivulla on kooste (Taulukko 2.) annettujen vastausten mukaisesti keskeyttämisajatuksiin johtaneista syistä ja niiden yleisyydestä. Vastauksia annettiin jälleen yhtä usein ainoastaan (x) merkinnällä kuin numeerisestikin ja siksi kaikki annetut vastaukset huomioida samanarvoisina annettujen numeeristen vastausten tärkeysasettelusta riippumatta. Monissa vastauksissa mainittiin useita asioita tai henkilöitä, joiden kanssa keskeyttämistä harkinnut opiskelija oli keskustellut ajatuksistaan.

Taulukossa on kaikki annetut merkinnät kuuden eniten merkintöjä saaneiden syiden mukaan. Muita valmiita vaihtoehtoja olivat: ”*Koin, etten kuulunut ryhmääni, En saanut kavereita, Minua kiusattiin, Opiskelun työmäärä yllätti, Opiskelu vei liian paljon aikaa, Ongelmia kaverisuhteissa, Opintolinja tai ala ei ollut ensisijainen hakutoiveeni, Oli pakko aloittaa opiskelu ja Koin, ettei minua hyväksytty omana itsenäni*”. Nämä vaihtoehdot eivät kuitenkaan nousseet merkittäviksi. Taulukosta näkyy erikseen tyttöjen ja poikien valinnat, sekä prosentteina sukupuolijakauman mukaisesti keskeyttämisajatuksiin johtaneet syyt. Tyttöjen ja poikien prosenttiluku edustaa suhteellista määrää kaikista ko. sukupuolen keskeyttämistä harkinneista.

Mikä sai pohtimaan keskeyttämistä?			TYTÖT		POJAT	
SYY	LKM	%	n	%	n	%
Opiskelu ei kiinnostanut	20	48	13	54	7	38
Opiskeluun keskittyminen vaikeaa	14	33	9	37,5	5	28
Opiskelu ei vastannut ennakkokäsityksiäni	12	29	8	33	4	22
Jokin muu asia tai henkilö	11	26	8	33	3	17
Ongelmia opettajan tai opettajien kanssa	9		2		7	38
Jäin jälkeen opinnoissa	8		4	17	4	22

Taulukko 2. Keskeyttämisajatuksiin johtaneet syyt

Kaikista keskeyttämisajatuksiin johtaneista syistä eniten merkintöjä tuli kohtaan ”*Opiskelu ei kiinnostanut*”. Kyselylomakkeessa tätä kohtaa seurannut avoin kysymys antoi mahdollisuuden tarkentaa ja kertoa omin sanoin hieman enemmän ainakin yhdestä vaihtoehtoisesta vaihtoehdosta. Opiskelun kiinnostuksen puutetta vastaajat tarkensivat kirjavasti. Alavalinta saattoi epäilyttää, jollain oli taloudellisilla vaikeuksilla tai sitten ei vaan yksinkertaisesti kiinnostanut.

Toiseksi eniten merkintöjä kyselyssä annettiin kohtaan ”*Opiskeluun keskittyminen oli vaikeaa*”. Tämä syy korostui kyselyn perusteella erityisesti tyttöjen keskuudessa. Keskeyttämistä aiheutti vastausten perusteella opinnoissa jälkeen jääminen, yksityiselämässä yhtä aikaa vaikuttaneet ongelmat tai vain se, että elämässä koettiin olevat muutakin kuin koulun käyminen. Kolmanneksi eniten merkintöjä kyselyssä tuli kohtaan: ”*Opiskelu ei vastannut ennakkokäsityksiäni*”. Tässä kohtaa käsitys alasta oli erilai-

nen kun mitä myöhemmin paljastui. Myös ammatillista tutkintoa täydentävien aineiden (nk. ATTO-aineiden) määrä yllätti. Neljänneksi tärkeimmäksi kaikista keskeyttämisajatuksiin johtaneista syistä nousi ”Jonkin muu syy”. Tällaisia muita syitä olivat: painostus lopettamisen suhteen, joko omaan tai lapsen terveyteen (myös mielenterveys) liittyvät asiat, ammattivalinta alkoi epäilyttää, epäonnistunut työharjoittelu, elämäntilanne, pettymykset opetuksen tai opettajan suhteen, työtarjous, armeijan jälkeen opintoihin uudelleen orientoituminen vaikeaa. Yleisesti ottaen kaikki edellä mainitut syyt olivat yksittäisiä eikä niiden perusteella voi tehdä yleistyksiä.

Kysymyslomakkeen avulla selviteltiin myös, kuinka moni keskeyttämistä harkinnut opiskelija oli keskustellut aikeistaan jonkun kanssa. Annettujen vastausten mukaan, kaikista 42 keskeyttämistä harkinneesta opiskelijasta 27 (64 prosenttia) ilmoitti keskustelleen ajatuksistaan jonkun kanssa. Näistä suurin osa, eli 16 (59 prosenttia) opiskelijaa ilmoitti keskustelleen kaverin tai kavereiden kanssa. Vanhempien kanssa asiasta ilmoitti keskustellen 10 (37 prosenttia) opiskelijaa. Lisäksi yksittäisiä mainintoja edustivat opettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori, psykologi, nuorisopsykiatri, koulutuspäällikkö, kummitäti, sisko ja terveydenhoitaja.

5.4 Mikä sai jatkamaan?

Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi, opiskelijoilla on jälleen mahdollisuus tarkentaa niitä syitä, jotka saivat jatkamaan opintoja keskeyttämisajatuksista huolimatta. Lähtökohtana oli, että asiasta keskusteleminen jonkun kanssa ei sellaisenaan johda automaattisesti päätökseen jatkaa opintoja. Tässä yhteydessä huomioitiin lisäksi se, että syy jatkaa ei välttämättä henkilöidy kehenkään, vaan syy voi olla myös jokin asia. Seuraavan sivun taulukossa (nro 3.) on kooste niistä syistä, mitkä saivat keskeyttämistä harkinneet kuitenkin jatkamaan opintojaan. Koosteessa on huomioitu kaikki annetut vaihtoehdot, huolimatta niiden tärkeysjärjestyksestä, koska pelkkiä (x) merkittyjä vastauksia oli paljon.

Kyselyn perusteella kaikista vaihtoehdoista jokin muu asia/henkilö nousi suurimmaksi syyksi jatkaa opintoja. Varsinaisen kysymyksen jälkeen kyselyssä esitetty avoin kysy-

mys antoi mahdollisuuden tarkentaa valittua vaihtoehtoa. Tässä kohtaa yleisin ”Jokin muu syy” oli itseohjautuva ja järkeen perustuva (itse, itsensä vuoksi, tutkinnon saavuttamisen pakko/tärkeys) päätös. Vain kaksi maininta perustui suoraan taloudellisiin syihin.

Mikä sai jatkamaan?		TYTÖT		POJAT	
SYY	LKM	n	%	n	%
Jokin muu asia/henkilö	21	13	54	8	44
Pakko	14	7	29	7	39
Vanhemmat/huoltajat	10	7	29	3	17
Opiskelu on kiinnostavaa	9	4	17	5	28
Kaveri/kaveri	7	5	21	2	
On tärkeää kuulua johonkin	5	4	17	1	
Kouluun on mukava tulla	5	3		2	
Opettaja/opettajat	3	2		1	
Opinto-ohjaaja	-	-		-	
Koulukuraattori	-	-		-	
Terveystenhoitaja	-	-		-	

Taulukko 3. Jatkamis päätökseen vaikuttaneet syyt

Kyselyn mukaan toiseksi tärkein opintojen jatkamisen syy oli pakko, joka osoittautui sekä tyttöjen, että poikien kohdalla yhtä tärkeäksi jatkamisen perusteeksi. Avoimen kysymyksen kohdassa pakko oli määritelty enimmäkseen tutkinnon saavuttamisen ja ammatin tärkeydellä. Kolmessa vastauksessa jatkamisen pakkoa pidettiin ainoana vaihtoehtona. Kaksi vastaajaa piti opettajan vaihtumista jatkamisen syynä. Myös vanhem-

mat/hooltajat vaikuttivat kyselyn perusteella erityisesti tyttöjen opintojen jatkumiseen. Pojilla vastaavasti opintojen jatkamis päätökseen vaikutti opiskelun kiinnostavuus.

5.5 Keskeyttämistä harkitsevan profiili kiteytettynä

Kaikista 42 keskeyttämistä harkinneista 15 opiskelijaa ilmoitti harkinnan opintojen keskeyttämistä ensimmäisenä lukuvuonna ja 17 opiskelijaa toisena lukuvuonna. Lisäksi 10 opiskelijaa ilmoitti harkinnan opintojen keskeyttämistä molempina lukuvuosina.

Sekä tytöillä, että pojilla kiinnostuksen puute osoittautui keskeyttämisriskin osalta kaikkein merkittävimmäksi tekijäksi erityisesti tyttöjen kohdalla. Hieman yli puolet keskeyttämistä harkinneista tytöistä mainitsi kiinnostuksen puutteen syyksi pohtia keskeyttämistä. Vaikeus keskittyä opintoihin sai kyselyssä tyttöjen kohdalla toiseksi eniten merkintöjä, joka on suhteessa yhtä paljon kuin poikien kaksi tärkeintä syytä, eli kiinnostuksen puute ja ongelmat opettajien kanssa. Tässä onkin suurin eroavaisuus sukupuolten välillä, sillä tytöt eivät kokeneet ongelmia opettajien kanssa juuri lainkaan. Vastaavasti jokin muu syy pohtia keskeyttämistä tytöillä oli jaetulla kolmanneksi tärkeimmällä paikalla. ”Opiskelu ei vastannut ennakkokäsityksiä” oli jaetulla kolmanneksi merkittävimmällä paikalla tyttöjen keskeyttämisajatusten kohdalla.

Kyselyn tulosten perusteella voidaan tehdä seuraavalla sivulla olevan kaltainen yhteenveto (Kuvio 3.) opintojen keskeyttämistä harkitsevasta, mutta ajatuksistaan luopuneesta opiskelijasta. Profiilissa näkyy tyttöjen ja poikien kolme useimmin esille tullutta syytä pohtia keskeyttämistä. Keskeyttämisajatuksiin johtaneet syyt ovat kuviossa soikeita, tärkein syy ylhäällä. Samassa profiilissa alempana on pyöreällä kolme tärkeintä jatkamis päätökseen vaikuttanutta syytä. On vielä hyvä muistuttaa, että kyselyn perusteella lähes joka toinen tytöistä harkitsi opintojen keskeyttämistä, kun vastaavasti pojista lähes joka viides.

Kuvio 3. Keskeyttämistä harkitseva tyttö ja poika

Keskeyttämisajatuksista huolimatta jokin syy oli saanut nuoret jatkamaan opintojaan. Tässä kohtaa ei kyselyn perusteella ilmennyt suurta ero sukupuolten välillä. Molemmille ”Jokin muu syy” oli tärkein syy jatkaa opintoja. Sekä tyttöjen, että poikien kohdalla toiseksi eniten jatkamispäätökseen vaikutti pakko. Ainoastaan tyttöjen kohdalla myös vanhempien/huoltajien merkitys nousi yhtä tärkeäksi vaikuttimeksi kuin pakko. Suurin osa oli keskustellut keskeyttämisajatuksistaan kaverin/kavereiden kanssa, mutta jatkamispäätöksessä pojat eivät ilmoittaneet kavereiden merkitystä juuri lainkaan. Vastaavasti 21 prosenttia kaikista keskeyttämistä harkinneista tytöistä ilmoitti kaverin/kaverit yhdeksi syyksi jatkaa opintoja. Otannan perusteella voidaan tiivistää ne tekijät jotka saavat opiskelijat jatkamaan opintojaan. Näitä olivat lopulta järki ja pakko, joiden taustalla vaikuttivat vahvasti vanhemmat/huoltajat, sekä opiskelun kiinnostavuus.

6 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA EHDOTUKSIA

Kyselyn perusteella tärkeimmäksi alavalinnan perusteeksi tuli ”Alan kiinnostavuus”, niin keskeyttämistä pohtineilla kuin niillä opiskelijoilla, jotka eivät olleet pohtineet keskeyttämistä. Joidenkin poikien kohdalla jatkamispäätös saattoi perustua myös opiskelun kiinnostavuuteen. Opiskelijat jotka eivät olleet harkinnet keskeyttämistä, valitsivat hieman useammin (ero 8 prosenttia) alansa järkiperustein kuin mitä keskeyttämistä harkinneet.

Tyttöjen kohdalla opintojen keskeyttäminen kävi mielessä selkeästi useammin kuin poikien. Kiinnostuksen puute oli sekä tytöillä että pojilla kaikkein merkittävin syy pohtia keskeyttämistä. Kaikista keskeyttämistä harkinneista tytöistä hieman yli puolet (54 prosenttia) ilmoitti kiinnostuksen puutteen olleen yksi tärkeimmistä syistä harkita keskeyttämistä. Paradoksaalista onkin huomata, että alalle hakeudutaan alan kiinnostavuuden perusteella, mutta opinnot ovat silti vaarassa keskeytyä, koska opiskelu ei kiinnostanut. Kiinnostuksen puutetta oli määritelty kirjavasti, eikä mitään yksittäistä tekijää voi nostaa esille. Myöskään keskittymisvaikeuksista tai sitä, miten opiskelu ei vastannut ennakkokäsityksiä ei kyselyllä saavutettu riittävää kylläisyysastetta säännönmukaisen vastauksen löytymiseksi.

Opintojen jatkamispäätökseen johtaneet syyt olivat hyvin samankaltaisia vastaajien kesken, vaikka keskeyttämisajatusten taustalla olevat syyt olivatkin moninaisia. Lähes poikkeuksetta syy jatkaa opiskelua oli järkiperustainen, myös silloin, kun ”pakko” oli alkuperäinen syy opintojen jatkumiseen. Tässä yhteydessä katson, että vastauksissa esille tulleet taloudelliset ja asumisjärjestelyihin liittyvät syyt tai vaihtoehtona niiden menettäminen, oli myös järkeen perustuvaa pohdintaa. Edelleen syy jatkaa siksi, että ei muutakaan keksinyt on mielestäni järkeen perustuva, koska se osoittaa rationaalista ajattelua statuksen tärkeydestä ja toisaalta myös yhteiskunnallisen järjestelmän vaihtoehtojen tiedostamisesta. Parempi olla osa jotakin millä on tulevaisuutta, tai niin kuin eräs opiskelija asian ilmaisi: *”Koulua on pakko jatkaa, on pakko osallistua oravanpyörään tai ihmisarvo katoaa. Opiskele, mene töihin ja ole ”vapaa””*

6.1 Pakko-opiskelua ja järkeviä päätöksiä

Avainsana nuoren opinnoissa jatkamiseen perustuu järkeen ja pakkoon. Itseohjautuva ja järkevä päätöksenteko opiskelijan itsensä ja hänen tulevaisuutensa kannalta yhdistää jatkamispäätöksiä, olivatpa syyt pohtia keskeyttämistä mitä tahansa. ”*Itseni takia jatkoin, koska haluan valmistua tähän ammattiin ja etten luovuta*”, kirjoitti eräs opiskelija. Jatkamispäätöksistä myös pakko määriteltiin avointen kysymysten perusteella lopulta järkiperusteisesti. Tarvitaan siis eväitä järkevien päätöksen tekemiseksi. Mitä ovat vaihtoehdot ja mitä mistäkin seuraa? Tosiasia on, että aina ei elämässä kaikki ole vain ja ainoastaan mukavaa ja senkin kanssa on hyvä oppia elämään. Lisäksi tarvitaan ymmärrystä siitä, että opiskelupaikka jossain muussa kuin ensisijaisessa hakutoiveessa ei ole tulevaisuuden kannalta lukkoon lyöty. Esimerkiksi jatko-opintoja suunnittelevalle on oleellista, että taustalla on jokin toisen asteen tutkinto. Nuori tarvitsee siis tukea ja tietoa voidakseen tehdä järkeviä päätöksiä. Perusopetuksesta toiselle asteelle siirtymisen ajankohtaan eli nivelvaiheeseen tulisi panostaa. Toisen asteen oppilaitoksella on kasvatusvastuu, mutta myös vanhempia/hooltajia tulisi rohkaista keskustelemaan nuortensa kanssa tarjoamalla heille eväitä ammatinvalintaan ja tulevaisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Aiemmin Koskelan (2003, 251) esille ottama järjestelmän synnyttämä ”kouluttautumispakko” on yksi huomion arvoisista asioista. Nuori, joka on päättänyt suorittaa opintonsa loppuun ja valmistua, ei Ihatsun ja Koskelan (2001, 56) mukaan johdakaan automaattisesti opintoihin sitoutumiseen, ainoastaan pakko-opiskeluun. Tämä on mielestäni kuitenkin parempi vaihtoehto kuin kokonaan opintojen keskeyttäminen nuoren kannalta. Myös pakosta opinnoissaan sinnittelevä nuori tulee saamaan opintoihin kiinnittymistä tukevia kokemuksia silloin, kun opinnot etenevät tai ainakin viimeistään silloin kun tutkintopaperi on kädessä. Eräs kyselyyn vastanneista opiskelijoista vahvistaa juuri tätä näkemystä, kirjoittamalla: ”*Tuntui että ala ei ole oikea eikä kiinnostanut ees panostaa. Nyt eri meininki... Eka jäin sen takia ku olin kerta jo aloittanut. Nyt jopa kiinnostustakin*”.

Kun nuorelle valkenee opiskelun ja tutkinnon merkitys hänen tulevaisuuttaan ajatellen, oli sillä Koskelan (2003, 112) tutkimusten mukaan oleellinen merkitys opintoihin sitoutumisen kannalta, jolloin opiskelusta tulee väline saavuttaa jotakin elämässä tavoittele-

misen arvoista. Tämä asia toistui myös kyselyssä annettujen vastausten perusteella, kun opiskelijat perustelivat jatkamispäätöksiään juuri ammatin ja tutkinnon saavuttamisen tärkeydellä. ”Päätin että on hyvä käydä jokin koulu loppuun sillä siitä on hyötyä tulevaisuudessa”, kirjoitti eräs opiskelija.

Vanhempainillat perusopetuksen yhdeksäsluokkalaisten huoltajille ovat yhteishaun tiedottamisen tiimoilta hyvä tilaisuus evästää vanhempia keskustelemaan nuorten kanssa ammattiin ja tulevaisuuteen liittyvissä asioissa. Asioiden esille ottaminen riittää jo käynnistämään nuorena ajatteluprosessin, joka edesauttaa häntä järkevien ja itsenäisten päätösten tekemisen suhteen ja tästä huoltajia olisi hyvä muistuttaa, samoin kuin toisen asteen tutkinnon tärkeydestä yleensäkin. Koskela (2003, 251) totesikin alan kiinnostavuuden ja ensisijaisen hakutoiveen toteutumisen lisäksi juuri oman päätöksen olevan opintoihin sitoutumisen kannalta tärkeitä heti opintojen alussa. Vanhempainillat eivät kuitenkaan tavoita kaikkia huoltajia ja siksi tarvitaan myös muita foorumeita. Lappian yhteishakuoppaaseen voisi lisätä vanhemmille ja nuorille osion, johon olisi listattu esimerkin omaisesti asioita (Kuvio 4.), joista yhteishakuun valmistautuvan nuoren kanssa olisi hyvä keskustella.

Keskustele ammatinvalintaa pohtivan kanssa...

- Miksi kannattaa opiskella?
- Mikä ala nuorta oikeasti kiinnostaa?
- Mikä haluaisit olla ”isona” ja mistä pitäisi lähteä liikkeelle?
- Millaisia töitä milläkin tutkinnolla?
- Mitkä asiat mietityttävät?

Kuvio 4. Keskustelunaiheita nuorille ja vanhemmille/huoltajille

Pakko, sattumanvaraisuus ja kiinnostamattomuus ovat opintojen alkuvaiheessa riskitekijöitä, jotka johtavat opinnoissa sitoutumattomuuteen, tiivistää Koskela (2003, 251) ja siksi on tärkeää, että opiskelija voi puhua tunteistaan jonkun kanssa. On tärkeää, että nuori tietää voivansa kääntyä huoltajan tai jonkun muun läheisen ihmisen puoleen milloin tahansa ja koko opintojen ajan. Näin siksi, että keskeyttämisriski ei koske ainoastaan ensimmäisen vuoden opiskelijoita, vaan myös toisen lukuvuoden opiskelijoita yhtä paljon. Tämä seikka näkyi myös kyselyni vastauksista. Toisen vuoden aikana keskeyttämistä harkittiin jopa hieman useammin kuin mitä ensimmäisenä vuonna.

Nuoren huolet ja murheet tulee aina ottaa vakavasti ja yhdessä keskustellen niitä ratkoa. Lisäksi vanhempi voi rohkaista nuorta kääntymään koulun henkilöstön (opettajan, koulukuraattorin tai opinto-ohjaajan) puoleen, mikäli sellainen nuoren kohdalla koetaan tarpeelliseksi. Voikin sanoa, että kaikenlainen keskustelu kenen tahansa kanssa opintoihin ja erityisesti sitoutumattomuuteen liittyen on erittäin tärkeää. Pakko-opiskelu voi muuttua järkiopiskeluksi ja sitä kautta johtaa myös aitoon sitoutumiseen, jos opiskelija saa tietoa ja tukea tai vain kuuntelevan ja ymmärtävän ihmisen lähelle. Lisää keskustelun tärkeydestä seuraavassa.

6.2 Keskusteluyhteyden panostaminen

Kuten aiemmin kävi ilmi, tarvitsee nuori tukea ja tietoa mm. järkevien päätösten tekemiseksi. Jotta nuorta voisi auttaa, on häneen ensin tärkeää muodostaa hyvä keskusteluyhteys. Kurosen mukaan keskeyttämisajatustensa kanssa painivat nuoret kaipaavat yksilöllistä ja kokonaisvaltaista tukea ja ohjausta, sekä ilmapiiriä, jossa asioiden esille ottaminen olisi helppoa. Tuen tarve korostui erityisesti opintojen alkuvaiheessa. Huonot oppimiskokemukset lisäävät myös kouluvastaisuutta ja vaikeuttavat koulutukseen sitoutumista. (Kuronen 2011, 8.)

Opettajia tai muuta henkilökuntaa ei kyselyn vastauksissa mainita keskustelukumppaniksi kuin yksittäisissä tapauksissa ja siksi tilanteeseen on hyvä kiinnittää huomiota. Suurin osa (64 prosenttia) kyselyn keskeyttämistä harkinneista, mutta ajatuksistaan luopuneista, ilmoitti keskustellen asiasta jonkun kanssa ja tällä perusteella pidän asiaa mer-

kittävänä nuorille. Useimmiten kyselyyn vastaaja oli keskustellut asiasta kavereiden, mutta myös vanhempien/huoltajien kanssa. Kuinka paljon nämä keskustelut ovat lopulta vaikuttaneet opiskelijan jatkamispäätökseen, ei kuitenkaan kyselyn perusteella pysty sanomaan. Joka tapauksessa jotakin tapahtui ja järkeen perustuvan ajatteluprosessin jälkeen, opiskelija teki omaehtoisen jatkamispäätöksensä.

Pakko-opiskelu edustaa liian usein sitoutumattomuutta ja on pallo jalassa, kuin nuori pyrkii kohti tutkintopaperia. Kyselyn perusteella järki sanoo, että pakko se on tutkinto saada ja tunne taas muistuttaa, että ei kiinnosta, ei jaksaa keskittyä ja ei tämän opiskelun tällaista pitänyt olla. Näistä tunteista opiskelijan tulisi voida keskustella jonkun kanssa. Tunteiden

taustalla on kokemusten ja reflektoinnin tuloksena syntynyt käsitys itsestä nuorena, opiskelijana, oppijana ja oma asema yhteisössä, sekä tunne itsestä hyväksyttynä. Golemanin mukaan ajattelumme perustuu sekä tunteen että järjen yhteistyöhön. Järkevä mieli hallitsee tietoisuutta, se pohtii ja puntaroi. Yhtä aikaa ihmisessä toimii myös toinen tuntemisen tapa, tunteva mieli, joka on impulsiivinen, voimakas ja joskus jopa epäjohdonmukainen. Yhdessä nämä kaksi toimiessaan sopusoinnussa auttavat meitä selviämään elämän haasteista. (1995, 26.)

Koskelan (2003, 121) mukaan opintoihinsa sitoutunut opiskelija kokee itsensä kyvykkääksi, ponnistelee opintojensa eteen ja kokee opintojen sisällön mielekkäiksi. Tämä havainto tukee sitä käsitystä, että pelkästään ”sinnillä” opiskeleva nuori ei saavuta kykujensä mukaista tasoa ja antaa helposti näennäisiä opintosuorituksia, vaikka pystyisi parempaan. Tällaisia sinnillä opiskelevia oli myös kyselyn vastaajissa. Vastaavasti opintoihinsa sitoutunut opiskelija jaksaa keskittyä opiskeluun ja pitää myös opiskelua kiinnostavana, väittää Koskela (2003, 189). Kyselyn perusteella juuri kiinnostuksen puute sai nuoret harkitsemaan opintojen keskeyttämistä ja siksi onkin hyvä pohtia oppilaitoksen mahdollisuuksia kiinnostuksen herättämiseksi.

Alan kiinnostavuuden ja samalla linjalla olevien hyvien kavereiden lisäksi voi kiinnostuksen herättävä opettaja edistävät opiskelijan sitoutumista opintoihin. Oppilaitoksessa opettaja on myös opiskelijaa lähimpänä oleva aikuinen ja siksi olisi luontevinta löytää keinoja juuri opettajille nuorten lähestymiseksi. Kun opettaja otti opiskelijan huomioon yksilönä, oli lämminhenkinen ja antoi positiivista palautetta, kannusti, oli huumorintajuinen ja mm. joustava tavoitteissa, se lisäsi opiskelijan opintoihin sitoutumista. (Koskela 2003, 200, 203.) Opettajalla on siis suuri vaikutus siihen, sitoutuuko nuori opintoihinsa vai ei. Näiden opettajan ominaisuuksien lisäksi vaikutusta on myös opiskeluympäristöllä, johon niin ikään opettaja voi pyrkiä vaikuttamaan.

Nuoren opiskelumotivaation kannalta on merkittävää kuinka hän kiinnittyy opiskeluympäristöönsä. Ongelmat vertaissuhteissa vaikeuttavat yhteisöön integroitumista. (Pörhölä 2008, 94.) Sosiaalinen tuki ja hyväksytyksi tuleminen tuntemukset ovat tärkeitä yksilön itsearvostuksen kannalta, kirjoittaa Salmela (2006, 38). Edelleen kuulumisen ja integroituminen yhteiskuntaan ovat merkittäviä nuoren identiteetin, minäkuvan ja erillisyyden kokemisen kannalta, kirjoittaa Antikainen (1992, 76–77). Tyydyttävillä ystävyyssuhteilla on yhteys positiiviseen itsearvostukseen, sosiaalisiin taitoihin sekä hyvään koulumenestykseen, toteaa Salmela (2006, 38).

Pelkästään opettajan opiskelijalle antama arvostava ja ystävällinen palaute saa opiskelijan suuntaamaan tarmonsä kohti opetussuunnitelman tavoitteita. Esimerkiksi kannustava, yksilöllistävä, huumorintajuinen ja ymmärtävä opettaja edistää opiskelijan sitoutumista opintoihinsa. (Koskelan 2003, 200.) Positiivinen palaute nostaa itsetuntoa ja itsetuottamusta, jotka ovat yhteydessä koulumenestykseen. Itsetunnon merkitys juuri koulumenestyksen kannalta on erittäin merkittävä, kirjoittaa Keltikangas-Järvinen (2000, 113–114) ja jatkaa, että kotitausta ja itsetunto vaikuttavat motivaatioon, haluun menestyä koulussa ja sitä kautta myös todelliseen koulumenestykseen. Tämä, todellinen koulumenestys on mielestäni juuri aitoa sitoutumista, jota kykyjen mukainen opiskelu edustaa. Voinkin todeta, että opiskelijan kokemalla minäkuvalla on näin ollen tärkeä merkitys opiskelijan opintoihin kiinnittymisessä.

On tärkeää, että keskusteluyhteys opiskelijan ja koko luokkayhteisön kanssa saavutetaan. Ilman keskusteluyhteyttä on mahdotonta tukea opiskelijan psyykkistä kasvua, sosiaalista hyvinvointia tai edesauttaa nuoren opintoihin integroitumista. Sitoutumatto-

muutta ylläpitävistä asioista pitäisi voida keskustella, mutta kuinka opettaja voi ottaa puheeksi asian, josta ei tiedä? Tarvitaan välineitä, joiden avulla lähestyä nuorta tai koko luokkaa yhteisen hyvän opiskeluilmapiiriin luomiseksi. Nuoret eivät ota oma-aloitteisesti esille omia ongelmiaan ja siksi oppilaitosten tulisi lisätä valmiuksia varhaisen havaitsemisen hengessä, kirjoittaa Kuronen. Nuoret jäävät liian usein yksin, eivätkä rohkene ottaa puheeksi ongelmiaan (2011, 61–69.) Tämä voi olla syy siihen, miksi kyselyssä opettaja ja muu henkilökunta mainittiin vain harvoin keskustelukumppaniksi.

Yksi ehdotus asian korjaamiseksi on ”Tuntojen laatikko” (Kuvio 5.). Jokainen ryhmä voisi itse suunnitella ja toteuttaa oman näköisen laatikon omasta materiaalista tai vaikkapa kenkälaatikosta. Hätätapauksessa asian ajaa vaikka rahalipas. Oleellista on, että sinne on turvallista jättää omat tuntosensa opettajan luettavaksi. Koskelan mukaan opintoihinsa sitoutumatonta opiskelijaa on usein vaikea lähestyä ja yhteyden muodostuminen on täysin opettajan aloitteesta riippuvaista. Opiskelija saattaa vastustaa kaikkea, myös siis opettajan lähentymisyrityksiä, kirjoittaa Koskela (2003, 115) ja jatkaa, että opiskelija saattaa heittäytyä myös kokonaan puhumattomaksi opettajan edessä. Ajattele kuitenkin, että silloin kun opiskelija on jättänyt viitteitä sitoutumattomuuden syistä, on se samalla myös käden ojennus opettajalle, jolloin opiskelijaa on helpompi lähestyä.

Kuvio 5. Tuntojen laatikko

Tuntojen laatikon tarkoitus on ryhmänohjaajan aloitteesta pyytää opiskelijat kirjoittamaan nimellään varustettu pieni ja vapaamuotoinen tuntojen tilitys aina kun siihen on tilaisuus tai tilaus. Tärkeää on ajoittaa tuntojen keräys niin, että niistä voitaisiin keskustella jo vaikka saman päivänä. Opiskelun alkuvaiheessa laatikko voisi kerätä tunteja useammin ja jatkossa aina silloin kuin siltä tuntuu. Palautuneiden tuntojen mukaan opettaja voisi virittää keskustelua juuri niistä asioista, jotka ovat opiskelijoille akuutteja. Yleisesti keskusteltavien aiheiden tavoitteena on lujittaa yhteisöllisyyttä ja rakentaa siten parempaa opiskeluilmapiiriä. Opettajan ja opiskelijan välinen kahdenkeskinen keskustelun avaaminen helpottuu, kun opettajalla on jokin asia mistä lähteä nuoren kanssa keskustelemaan.

On tärkeää, että kukaan opiskelijoista ei tule suoraan tietämään kenenkään tunnoista, vaan ammattitaitoinen opettaja osaa virittää palautettujen tuntojen pohjalta yleistä keskustelua, mikäli sellaiseen on tarvetta. On oletettavaa, että nuoret osallistuvat myös keskusteluihin, ovathan he itse aiheet tärkeiksi kokeneet. Kun opettaja katsoo tarpeelliseksi keskustella yksityisesti jonkun nuoren kanssa, tapahtuu se opettajan aloitteesta ja näin tilanne on nuoren kannalta huomattavasti paljon armollisempi, kun jos opiskelija olisi itse pyytänyt opettajan aikaa. Opettaja voi ohjata nuoren eteenpäin esim. kuraattorille tai opinto-ohjaajalle, mikäli sellaiselle näkee tarvetta.

Koskela kirjoittaa esimerkin nuoresta, joka oli aluksi heikosti sitoutunut ja vaikutti opettajan näkökulmasta käyvän koulua ainoastaan tappaakseen aikaa. Opiskeluvalmiudet olivat opettajan mielestä hyvät, mutta nuori ei vain sitoutunut opiskeluun. Opettaja otti aktiivisen roolin ko. opiskelijaa kohtaan. Opettaja sai hyvän keskusteluyhteyden opiskelijaan, oppi näin tuntemaan nuoren paremmin. Vähitellen tilanne johti sopeutumiseen ja nuori alkoi sitoutua opintoihinsa. Sitoutumispäätöksen jälkeen opiskelija alkoi työskennellä kykyjensä mukaisesti ja opettaja muuttui vihollisesta neuvottelukumppaniksi. (2003, 114.)

Kaikkia ongelmia tai mieltä vaivaavia asioita ei tietenkään voida poistaa, mutta niiden kanssa on helpompi elää ja samalla opiskella, kun niistä voi keskustella ja kokea kollektiivista yhteisöllisyyttä ja hyväksyntää. Jo pelkästään kokemus kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisesta on tärkeää nuorelle. Monet asiat muodostavat kokonaisvaltaisen tunteen siitä, lähteekö nuori mielellään aamulla kouluun vai ei. Millaista kouluun on tulla,

millaisia opiskelutovereita on, millainen opettaja on, millainen opiskeluilmapiiri on jne. Nämä muodostavat suoraan ja välillisesti käsitystä itsestämme ja omasta paikastamme yhteisössä.

6.3 Oikeita ennakkokäsityksiä

Kiinnostava ala on yksi opintoihin sitoutumista edistävä tekijä, erityisesti opintojen alussa. Kiinnostus opiskeltavaa alaa kohtaan antoi myös varovaisesti odottaa positiivisia kokemuksia opiskelulta. (Koskelan 2003, 251). Kyselyn perusteella opintoihin hakeuduttiin myös alan kiinnostavuuden perusteella, mutta opinnot olivat silti vaarassa keskeytyä, koska opiskelu ei kiinnostanut. Erityisesti tyttöjen kohdalla keskeyttämisajatuksia synnyttivät virheelliset ennakkokäsitykset. Ala koettiin erilaiseksi, kuin mitä myöhemmin paljastui, tai nk. ATTO-aineiden (yleisaineiden) määrä yllätti. Näin ollen pidän kaikkien edun mukaisena sitä, että opiskelusta tulisi mahdollisimman oikea mielikuva jo ennen opiskeluiden alkamista. Tärkeänä näkisin myös järkevien perusteluiden esille ottamisen erityisesti silloin, kun puhutaan ATTO-aineista.

Pirttiniemen mukaan puutteellisilla etukäteistiedoilla tehty koulutuslavalinta johtaa valitettavan usein keskeytykseen. Tilanteeseen voitaisiin vaikuttaa jos opiskelijoilla olisi riittävästi mahdollisuuksia tutustua ammatilliseen koulutukseen ennen koulutuslavalintaa. (2003, 1.) Myöskään Kurosen mielestä peruskoulu ei valmista riittävästi nuoria nivelvaiheeseen. Tällöin oman ammattialan hahmottuminen jää opintojen aloitusvaiheeseen ja tämä on liikaa joillekin opiskelijoille. Yhteisvalinnan yhteyteen tarvitaan enemmän tietoa ja ohjausta koulutuksen sisällöistä ja niiden antamista valmiuksista, työnkuvista ja työllistymisestä. (2011, 8.) Tässä kohtaa perusopetuksen kanssa tehtävä yhteistyö korostuu, mutta oppilaitoksella on myös suoria vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Vaikka nuoria, vielä perusopetuksessa olevia kehottaisi kysymään kaikkea, mikä mieltä askarruttaa, ei täysin tuntemattomasta asiasta osaa edes kysyä. Kaikkea itsestään selvää ei myöskään osaa aina kertoa. Hyviä tietopaketteja tms. voi tehdä, mutta kuinka moni lopulta jaksaa lukea kaiken mitä niihin on kirjoitettu. Omaehtoinen lukeminen ei ole

kovinkaan suuressa suosiossa nuorten keskuudessa. Mikä sitten vastaavasti kiinnostaa nuoria?

Lähtisin tekemään pientä kyselyä ensimmäistä lukuvuotta opiskelevilta heidän kokemuksistaan opiskelusta ja siitä mikä heille tuli opinnoissa yllätyksenä. Edelleen opiskelijoista voisi valita pienen työryhmän, joka lähtisi työstämään asiaa oppilaitoksen ohjauksessa. Oppilaitos voisi oppilastyönä tehdä koulun verkkosivuille tai vaikkapa facebookiin linkkejä, joista voisi katsoa videopätkiä opiskelijoiden itsensä kertomana. Näin nuorten itsensä kertomana asiasta tulisi mielenkiintoinen kohderyhmää ajatellen. Kirjoitetussa muodossa oleva sama tieto tavoittaa todennäköisesti huomattavasti harvemman sivustolla surffailevan. Videolla voisi olla sekä tyttöjä että poikia eri aloilta. Eri henkilöt voisivat kertoa ja jakaa kokemuksiaan opiskelusta. Kaksoistutkinnosta voisi olla oma linkki, samoin kuin kaikista eri aloista. Seuraavassa (Kuvio 6.) esimerkkejä asioista, joista videolla voisi esim. kertoa:

Kuvio 6. Oikeita ennakkokäsityksiä

Edellä mainituista teemoista juuri teoreettisen opetuksen määrä ja sen tarpeellisuus tulevan ammatin kannalta edustaa Koskelan (2003, 190) tutkimuksen mukaan väriä ennakkokäsityksiä ja on siksi yleistä sitoutumista horjuttava tekijä. Myös tietoa eri tutkintojen työllistymismahdollisuuksista voisi tässä yhteydessä ottaa mukaan. Nämä kaikki tekijät ovat omalta osaltaan varmentamassa nuoren ammatinvalintaa ja vahvistamassa siten opintoihin sitoutumista.

7 POHDINTA

Oppilaitosten ja opettajien tehtävä opiskelijoiden sitouttamisessa opintoihin on merkittävä ja haasteellinen, mutta myös mahdollinen tehtävä. Luokkatovereiden ja erityisesti opettajien taholta tuleva psykososiaalinen tuki on merkittävä ja se edesauttaa nuorta kiinnittymään opintoihinsa. Nuoret hakeutuvat opintoihin kiinnostuksen ohjaamina, mutta opinnot ovat kuitenkin vaarassa keskeytyä, koska opiskelu ei kiinnosta. Systeemi ajaa nuoria opiskelemaan ja silloin kaikkien kohdalla ei saavuteta aitoa opintoihin sitoutumista. Erilaisia syitä sitoutumattomuuteen on paljon, mutta niin on myös keinoja vaikuttaa asiaan. Tarvitaan sitoutumattomuutta kompensoiva toimia, missä myös huoltajilla on tärkeä asema. Oikea tieto ja psykososiaalinen tuki jo nivelvaiheessa ovat avainasemassa, jotta nuori voi tehdä omaehtoisia ja järkeviä päätöksiä oman tulevaisuutensa kannalta.

Keskeyttämistä pohtivan nuoren suurin haaste on se, jatkaako vai keskeyttääkö opinnot. Tunne sanoo, että ”ei kiinnosta, keskittyminen on vaikeaa, eikä opiskelun pitänyt olla tällaista ja opettajankin kanssa on ongelmia” Järki sanoo, että ”pakko se tutkinto on saada”. Toisten kohdalla järki vie voiton ja opinnot jatkuvat, toisten kohdalla tunne valtaa mielen ja opinnot keskeytyvät tai ainakin opiskelusta tulee vaikeaa. Vaikka järki olisikin vienyt voiton, ei samassa persoonassa asuva tunne ole hävinnyt minnekään. Kompensoivia keinoja tunteen rauhoittamiseksi tulisikin löytää, jotta elämä järjen tehneen päätöksen kanssa olisi siedettävää. On helppo yksinkertaistaa asia niin, että aina kun tunne kääntyy puoltamaan järkeä, tulee opiskelusta myös saman verran mielekkäämpää ja opintoihin sitoutuminen vahvistuu. Työstääkseen tunteitaan nuori tarvitsee kuuntelevaa korvaa ja psykososiaalista tukea huoltajiltaan ja opettajilta. Erilaisuutta ymmärtävä ja hyväksyvä opiskeluilmapiiri edistää opintoihin sitoutumista ja saa nuoren suuntaamaan tarmonsä olennaiseen.

Kiinnostuksen hiipumisen lisäksi ennakkokäsitysten ja todellisuuden eroavaisuudet saivat opiskelijat harkitsemaan keskeyttämistä. Pojilla korostuivat ongelmat opettajien kanssa ja tyttöillä opintoihin keskittyminen oli vaikeaa. Pakko ja järki osoittautuivat kyselyni perusteella tärkeimmiksi syiksi jatkaa opintoja. Järkeen ja itsenäiseen päätökseen perustuva jatkamispäätös toistui lähes poikkeuksetta kyselyssä. Jatkamispäätöstä opis-

kelijat perustelivat omin sanoin ja järkisyin myös silloin, kun alkuperäiseksi jatkamisyyksi oli ilmoitettu pakko. Taustalla vaikuttivat lisäksi vanhemmat/hooltajat, sekä opiskelun kiinnostavuus.

Pelkkä päätös opintojen loppuun viemisestä on hyvä päätös, mutta silti keskeyttämisa-jatuksista pitäisi voida keskustella jonkun kanssa. Jos näin ei käy, tulee opiskelusta hel- posti näennäistä eikä opiskelija sitoudu aidosti opiskeluun. Myös hyvin alkanut opiskelu voi muuttua sitoutumattomuudeksi muodostaen keskeyttämiskin, mikäli opiskelu ei ole vastannut ennakkokäsityksiä, nuori on menettänyt kiinnostuksensa opiskeluun, ope- tajan kanssa on ongelmia tai keskittyminen opiskeluun on jostain syystä vaikeaa. Hyvän keskusteluyhteyden saavuttamiseksi kannattaa nähdä vaivaa, sillä se antaa vastetta jat- kossa. Lämminhenkinen, opiskelijasta välittävä, yksilöllistävä ja positiivista palautetta antava opettaja on ominaisuuksiltaan opiskelijan sitoutumista edistävä. Kuunteleva ja ymmärtävä opettaja saa opiskelijan tuntemaan itsensä tärkeäksi ja arvokkaaksi kykyihin katsomatta ja siten myös opintoihin sitoutuminen vahvistuu. Lisäksi turvalliset ja erilai- suutta ymmärtävät luokkatoverit saavat sitoutumaan opintoihin.

Kavereiden asema keskustelukumppanina on tärkeää keskeyttämisaajatusten kanssa elä- välle nuorelle. Nämä keskustelut eivät kuitenkaan osoittautuneet lopullisen jatkamispää- töksen avaintekijöiksi. Opinnäytetyöstäni saa käsityksen, että vanhempien/hooltajien, luokkatoverien ja opettajien kanssa käytävät keskustelut toimivat tärkeinä peileinä nuorelle. Omien tunteiden ja mieltä askarruttavien asioiden jakaminen auttaa nuorta refleктоimaan keskeyttämisajatuksiaan, jonka jälkeen mahdollisuus itsenäiseen ja järke- vään päätöksentekoon on olemassa. Tämä on tilanne johon on hyvä pyrkiä, koska ni- menomaan oma päätöksenteko on oleellinen opintoihin sitoutumisen kannalta.

Kyselyn perusteella suurin osa vastaajista ilmoitti keskustelleensa jonkun kanssa kes- keyttämisajatuksistaan. Näin ajatellen olisi kyselyssä voinut tiedustella myös syitä sii- hen, miksi osa ei vastaavasti ollut keskustellut asiasta kenenkään kanssa. Oliko ehkä oma, järkeen perustuva päätös jo olemassa, vai eikö nuorella ollut tilaisuutta tai mahdol- lisuutta keskustella asiasta kenenkään kanssa. Mahdollista on myös se, että nuori ei edes halunnut keskustella asiasta kenenkään kanssa. Tätä asiaa ei kyselyssä tullut huomioi- duksi.

Kyselylomakkeiden kiertäminen oppilaitoksessa ilman läsnäoloani ei ollut kaikkein paras vaihtoehto, vaikka sainkin siihen todella hyvin apua. Tämä oli kuitenkin sekä ajallisesti, että määrällisesti ainoa vaihtoehto. Henkilökohtaisesti toteutettuna kyselyiden täyttämisen olisi vaatinut talon ja ryhmänohjaajien parempaa tuntemusta. Etukäteisvalmistelut olisivat myös lisääntyneet ja aikaa tapaamisten järjestelyihin olisi myös tarvittu paljon enemmän. Oletettavasti kyselyiden vastausaktiivisuus olisi kuitenkin näin voinut nousta hieman korkeammaksi ja vastausten mahdollinen hävikki olisi myös voitu siten minimoida. Henkilökohtainen kyselyiden täyttämisen olisi myös antanut vastaajille varmuuden siitä, että annetut vastaukset eivät päädy ulkopuolisten luettavaksi. Tämä on seikka, joka on voinut mahdollisesti vaikuttaa jollain tapaa annettuihin vastauksiin. Saamastani aineistosta näitä seikkoja ei voi arvioida.

Pudokkuutta voidaan edelleen ehkäistä oppilaitoksen toimesta. Esitetyt tukitoimet voisivat tutkimuksiin ja kyselyyn nojaten edistää heikosti opintoihinsa sitoutuneita. Toimista ei myöskään muodostu haittaa jo opintoihinsa sitoutuneille ja joillekin toimet ovat ehkä vain neutraaleja. Kompensoivia toimia sitoutumattomuuden selättämiseksi on useita. Oleellista on se millainen käsitys nuorelle muodostuu itsestä ihmisenä, opiskelijana, oppijana ja luokkatoverina. Hyvä ja realistinen kuva itsestä edesauttaa nuorta kiinnittymään opintoihinsa. Opettaja voi toimillaan ja pelkästään ominaisuuksillaan lisätä nuoren sosiaalista hyvinvointia ja edistää siten opiskelijan opintoihin sitoutumista.

LÄHTEET

- Antikainen, A. 1992. Kasvatus, koulutus ja yhteiskunta. WSOY, Helsinki.
- Dunderfelt, T. 2006. Voimavarana itsetuntemus. Kirjapaja Oy, Helsinki.
- Erikson, E H. 1982. Lapsuus ja yhteiskunta. [2. painos]. Suom. E. Huttunen. Gummerus, Jyväskylä. Alkuperäisjulkaisu 1950.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere.
- Goleman, D. 1997. Tunneäly. [4. painos]. Suom. J. Kankaanpää. Otava, Helsinki. Alkuperäisjulkaisu 1995.
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. [11. painos]. Tammi, Helsinki.
- Hägglund, T-B. & Pylkkänen, K. & Taipale, V. 1977. Nuoruusiän kriisit. Gummerus, Jyväskylä.
- Ihatsu, M. & Koskela, H. 2001. Keskeyttääkö vai ei? Ammatillisten oppilaitosten aktivointi ja koulutuksen keskeyttämisen vähentäminen -projektin alkukartoitus. Opetushallitus.
- Niemelä, P. & Ruth, J-E. (toim.) 1992. Ihmisen elämänkaari. [4. painos]. Otava, Helsinki.
- Nurmi, J-E & Ahonen, T. & Lyytinen, H. & Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. [1. painos]. WSOY, Helsinki.
- Keltinkangas-Järvinen, L. 2000. Tunne itsesi suomalainen. [2. painos]. WSOY, Helsinki.

- Koskela, H. 2003. Opiskelijoiden haasteellisuudesta ammattiopintoihin sitoutumisen substanssiteoriaan. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja, ISSN 0781-0334; n:o 86. Väitöskirja. Luettu 23.2.2011.
<http://joypub.joensuu.fi/publications/dissertations/koskela_opiskelijoiden/koskela.pdf>
- Kuronen, I. 2011. ”Mun kompassin neula vain pyörii” keskeyttämiskokemuksia ammatillisessa koulutuksessa. Luettu 22.3.2011.
<http://ktl.jyu.fi/img/portal/19837/G041_verkkojulkaisu.pdf>
- Opiskelijan opas 2010-201. Ammattiopisto Lappia.
- Ojanen, M. 1996. Mikä minä on? [1. painos]. Kirjatoimi, Tampere.
- OPM 2005. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33. Luettu 26.1.09.
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2005/perusopetuksen_ja_toisen_asteen_koulutuksen_nivelvaiheen_kehitta>
- OPM (2007a). Opintojensa keskeyttämisen vähentämisen toimenpideohjelma, keskustelumuistio 8.2.2007. Opetusministeriön monisteita 2007:2. Luettu 19.10.09.<http://www.google.fi/url?sa=t&source=web&ct=res&cd=19&ved=0CCEQFjAIOAo&url=httpprosenttia3Aprosenttia2Fprosenttia2Fwww.minedu.fiprocenttia2Fexportprocenttia2Fsitesprocenttia2Fdefaultprocenttia2FOPMprocenttia2FJulkaisutprocenttia2F2007procenttia2FIitteetprocenttia2Fopm_monisteita_2.pdfprocenttia3Flangprocenttia3Dfi&ei=QRbcSrXpKpCy-AbB-oXIDQ&usg=AFQjCNEtM216KimgST_7a_agLQGtTnZy9w>
- Pirttiniemi, J. 2003. Ammatillisen koulutuksen keskeyttämistä voidaan ehkäistä. Luettu 21.3.2011. <http://opintoluotsi.fi/fi-FI/artikkelit/amatillisen_koulutuksen_keskeyttamista_voidaan_ehkaista/>

Oulun lääninhallitus 2002. Toisen asteen ammatillisten opintojen keskeyttämisen syyt Oulun läänissä lukuvuonna 2001-2002. Luettu 10.9.09.

<<http://www.poliisi.fi/lh/oulu/bulletin.nsf/PFBDArch/1B0307EBE89E01EC C2256C540019EFCC?opendocument>>

Peräpohjolan opisto. Asuntola – Riitti aikuisuuteen –projekti. Luettu 2.3.2011.

<http://www.ppopisto.fi/c/document_library/get_file?folderId=208947&name=DLFE-5971.pdf>

Pulkkinen, L. 1984. Nuoret ja kotikasvatus. Otava, Helsinki.

Pörhölä, M. (toim.) 2008. Koulukiusaaminen nuoren hyvinvointia uhkaavana tekijänä. Hakapaino Oy, Helsinki.

Salmela, J. 2006. Koetun sosiaalisen tuen, pätevyyden, itsearvostuksen ja liikunnan yhteyksiä nuoruusiän kasvuvuosina. Jyväskylä yliopisto, Chydenius-instituutin tutkimuksia, Kokkola.

Takala, T. 1995. Kasvatussosiologia. [4. painos]. WSOY, Helsinki.

Tilastokeskus 2008. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa keskeyttäminen koulutus sektoreittain lukuvuonna 2005/2006, julkaisu 11.3.2008. Luettu 7.9.09.

<http://www.tilastokeskus.fi/til/kkesk/2006/kkesk_2006_2008-03-11_tie_001.html>

Tilastokeskus 2010. Keskeyttäminen lisääntyi muussa paitsi ammatillisessa koulutuksessa, julkaisu 12.3.2010. Luettu 17.1.2011.

<http://www.tilastokeskus.fi/til/kkesk/2008/kkesk_2008_2010-03-12_tie_001_fi.html>

Hyvä 2. lukuvuoden ryhmänohjaaja

Olen Raija Juopperi ja opiskelen Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulussa sosiaalialaa aikuissoveluksessa. Olen opintojeni lopussa ja teen parhaillaan opinnäytetyötäni aiheesta: *Mikä saa jatkamaan? Keskeyttämisaikeista luopuneiden toisen asteen opiskelijoiden mietteitä.* Työni on hankkeistettu oppilaitokseenne ja olen siten saanut luvan myös kyselyn teettämiseksi.

Ammattioppilaitosten opintojen keskeyttäminen on kaikista koulutussektoreissa vähentynyt eniten, mutta edelleen koulupudokkuus on siellä suurin ongelma verrattuna muihin koulutussektoreihin. Opinnäytetyölläni haluaisin selvittää syitä siihen, miksi jotkut opiskelijat kuitenkin jatkavat, vaikka olisivat jossain opintojen vaiheessa pohtineet keskeyttämistä. Opinnäytetyöni pohtii opintoihin sitoutumisen kipukohtia nuoren ihmisen elämässä keskittyen psykososiaalisiin teemoihin, sekä samalla myös sellaisiin, joihin oppilaitos voi vaikuttaa.

Kysely, jonka olen valmistellut toisen lukuvuoden opiskelijoille, on osa opinnäytetyötäni ja sen avulla pyrin selvittämään, mikä saa jotkut opiskelijat jatkamaan, vaikka olisivat jossain opintojen vaiheessa pohtineet keskeyttämistä. Missä asioissa oppilaitos on onnistunut, suoraan tai välillisesti. Samalla kysely selvittäisi, kuinka paljon opintojen keskeyttämistä pohtivia on, mistä syystä ja kuka tai mitkä asia ovat eniten vaikuttaneet pyörtävään päätökseen ja miten. Kysely on kohdennettu kaikille Torniossa toista lukuvuotta opiskeleville nuorille. Kyselyn avulla esille nousee mahdollisesti sellaisia onnistumisen elementtejä, joita ei välttämättä ole tiedostettu niiden positiivisen vaikuttavuuden merkityksessä. Kaikkienensa opinnäytetyöni tärkein tehtävä on lisätä aiheesta tietoa ja ymmärrystä, sekä pohtia myös mahdollisia uusia keinoja pudokkuuden edelleen hillitsemiseksi valitsemastani näkökulmasta.

Kyselyyn vastaaminen vie n. 5 min. ja toivon, että löydätte sen verran aikaa lomakkeiden täyttämiseen opiskelijoilla. Lähetän Teille ryhmänohjaajille sisäisessä postissa kyselylomakkeet ja ne ovat noudettavissa to 13.1.2011 postilaatikoistanne.

Kaunis kiitos avustanne!

Ystävällisin terveisin

Raija Juopperi

Hyvä 2. lukuvuoden ryhmänohjaaja

Kyselyihin vastataan nimettöminä, eikä ketään voida siitä syystä tunnistaa. Lisäksi vain alekirjoittanut käy läpi ja analysoi kaikki vastaukset luottamuksella. Toivon, että voitte saattaa ko. asian myös kyselyihin vastaavien opiskelijoiden tietoon. Täytetyt kyselylomakkeet voi laittaa takaisin tähän samaiseen kuoreen ja sulkea sen. **Pyydän palauttamaan täytetyt lomakkeet omasta toimestanne oppilaitoksenne (päärakennuksen tai Mercurian) opintotoimistoon torstaihin 20.1.2011 mennessä.** Noudan kaavakkeet heti seuraavana aamuna. Analysoituani kaavakkeet läpi, ne tullaan hävittämään.

Kiitos vielä avustanne!

Ystävällisin terveisin

Raija Juopperi

Kysely toisen asteen 2. lukuvuoden nuorten koulutuksen opiskelijoille

1/2

Merkitse oikean vaihtoehdon kohdalle rasti ja kirjoita vastaus avoimen kysymyksen kohdalle (Täytä kysely loppuun asti, mikäli mahdollista)

1. Sukupuoli: Mies Nainen

Ikäsi: _____

Suoritan: Ammatillukiota Ammatillista perustutkintoa

2. Opintoala Palveluala Tekniikan ala Kulttuuriala

3. Miksi valitsit edellä merkitsemäsi opintoalan?

(Voit valita useamman vaihtoehdon ja numeroida tärkeimmän 1 ja toiseksi tärkeimmän tekijän 2 jne.)

- Ala kiinnosti Hyvä ystäväni hakeutui samaan paikkaan
- Oli pakko hakea jonnekin Vanhempien/huoltajien kehotuksesta
- Alavalinta vaikutti järkevältä (esim. tulevaisuuden ala)
- Jokin muu syy _____

4. Oletko harkinnut nykyisten ammatillisten opintojen keskeyttämistä?

(Valitse yksi vaihtoehto)

- En ole harkinnut opintojen keskeyttämistä (Kiitos vastauksistasi!)
- Olen joskus harkinnut opintojen keskeyttämistä, mutta silti jatkanut (Jatka kyselyyn vastaamista!)
- Olen harkinnut opintojen keskeyttämistä ja tulen myös keskeyttämään (Kiitos vastauksistasi!)

5. Jos harkitsit opintojeni keskeyttämistä, niin milloin?

- Ensimmäisenä lukuvuonna
- Toisena lukuvuonna

Käännä →

6. Minkä vuoksi harkitsin keskeyttämistä?

2/2

(Voit valita useamman vaihtoehdon ja numeroida tärkeimmän 1 ja toiseksi tärkeimmän tekijän 2 jne.)

☐ Opiskelu ei vastannut ennakkokäsityksiäni	☐ Koin, etten kuulunut ryhmääni
☐ Opiskelu ei kiinnostanut	☐ En saanut kavereita
☐ Ongelmia opettajan tai opettajien kanssa	☐ Minua kiusattiin
☐ Opiskelun työmäärä yllätti	☐ Opiskelu vei liian paljon aikaa
☐ Jäin jälkeen opinnoissa	☐ Ongelmia kaverisuhteissa
☐ Opintolinja tai ala ei ollut ensisijainen hakutoiveeni	☐ Oli pakko aloittaa opiskelu
☐ Opiskeluun keskittyminen oli vaikeaa	☐ Koin, ettei minua hyväksytty omana itsenäni
☐ Jokin muu asia tai henkilö _____	

**Kerro tarkemmin ainakin yhdestä tärkeimmästä edellä valitsemastasi vaihtoehdosta.
Miten valitsemasi vaihtoehto vaikutti keskeyttämisajatuksiisi?**

7. Keskustelitko keskeyttämisajatuksistasi jonkun kanssa? (esim. kaverin, opettajan, opinto-ohjaajan, vanhempien, sukulaisen, psykologin jne.)

- En puhunut aikeistani kenenkään kanssa
- Puhuin asiasta _____ kanssa

8. Kuka tai mikä sai sinut muuttamaan mielesi ja päätit aikeistasi huolimatta jatkaa nykyisiä opintojasi?

(Voit valita useamman vaihtoehdon ja numeroida tärkeimmän 1 ja toiseksi tärkeimmän tekijän 2 jne.)

☐ Opettaja/opettajat	☐ Koulukuraattori	☐ Opinto-ohjaaja	☐ Kaveri/kaveri
☐ Vanhemmat/huoltajat	☐ Terveystoimittaja	☐ Kouluun on mukava tulla	☐ Pakko
☐ On tärkeää kuulua johonkin	☐ Opiskelu on kiinnostavaa		
☐ Jokin muu asia tai henkilö _____			

**Kerro tarkemmin ainakin yhdestä tärkeimmästä edellä valitsemastasi vaihtoehdosta.
Miten valitsemasi vaihtoehto vaikutti päätökseesi jatkaa opintoja keskeyttämisen sijaan?**

Kiitos vastauksistasi!